Om Tordensköld og Anne Serinne

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

OM

„TORDENSKJOLD

OG ANNE SERINNE

TO HISTORIER OM BARN OG BARNEVENNER af NORDAHL ROLFSENOM

„TORDEN SKJOLD"

OG

ANNE SERINNE

TO HISTORIER OM BARN OG BARNEVENNER

AF

NORDAHL ROLFSEN

ALB. CAMMERMEYERS FORLAG

sTRYKT HOS

ALB. CAMMERMEYERS FORLAG OG CENTRALTRYKKERIET KRISTIANIA 1898.
„TORDENSKJOLD“BAG SYGEHUSETS VOGN

Det var en sommermorgen henimod seks-tiden. Den brune lyng skinte og vaied paa fjeldene, straaene bølged bortover græsvolden, og flaggene paa Bergens havn rev og slet i mastetoppene og slikked den friske morgenbrise.

Det var som al naturen utaalmodig vented paa at byen skulde vaagne. Men det tog tid. Det var søndag.

Endelig svinged en vogn om hjørnet ved enden af Strandgaden og rulled langsomt opover Nordnesbakken.

Det var sygehusets vogn, den flade langstrakte vogn med de hvide vinduer.

Hesten var djerv i modbakken, som alle de smaa norske hestene er det; men han som kjørte holdt igjen, for der gik én bagefter som ikke kunde følge med. Ellers var lasset let nok; det var bare en liden syvaars gut som laa der inde. Men han var syg, svært syg. Den som gik bagefter vognen var hans mor.Hun gik med øinene i jorden, som om barnet alt var gjemt der nede. Med en gang gjorde hesten et skvætt. Det skjød. Først smaa hvasse skud, saa store tunge, som rulled mellem fjel-dene. Og hele tiden skingrende hurraer fra hundreder af guttestruber. Det var Bergens største guttekorps, Nordnes-bataljon, som passerte fæstningen. Han skulde have været med, den smaa der inde. Han havde snakket om det en hel maaned før han blev syg, og kavet med det i sine feberdrømme: «Vi skyder, mor! Nu er det fæstningen — hører du, det er fæstningen nu.»

Kusken var sprunget af for at være rigtig trygg for hesten. Moren la sin arm over vogn-kanten og pusted. Da hørte hun indefra en liden mat stemme som ropte hurra. Hun retted sig op, hun svelged graaten.

Saa satte sygehusgutten sig igjen paa bukken. Skridt for skridt gik det; og hun fulgte, altid med øinene i jorden.

For hver gang hun løfted hovedet i veiret, var det noget som stak hende. Det var her han havde rendt paa krybbe1 i vinter. Det var her han havde slaat ball i vaar, og det var her langs fjorden paa Nordnes-volden, at hun havde

1 Krybbe: høi kjelke med skarpe jern under — ligesom paa skøiter.gaat og vandret som en anden skildvagt, for at have et me med ham mens han legte. Saa var hun ved haanden, om han skulde komme noget til.

Der var en lø-gtepæl der ved enden af bakken; den havde knækket saa mangen en krybbe og slaat saa mangt et skinneben for-dærvet. Nu stod den der polisk og blinked i sommersolen, som om den vilde sige: «Jeg gjorde ham ingen ting.» Aa nei, Lagtepælen stakkar, den gjorde hverken nytte eller fortræd nu ved sommertid.

Feberen var det som havde veltet gutten. Snigende var den kommet, uden at nogen vidste hvorfra, og havde kastet sig over barnet som en tiger, der den kommer paa bløde poter og med et eneste sprang sætter over det he-ieste hegn og det sikreste gjerde. Og den holdt ham fast.

Hjælpele-s havde nu moren gaat omkring barnets seng i syv dage og syv nætter for at rive ham løs. Saa var det at doktoren kommanderte gutten paa sygehuset.

Men hun skulde ikke vige fra ham der heller. Der kunde nu være aldrig saa mange diakonisser, det var nu ikke som en mor alligevel.

I de lave sjø-mandshuse begyndte vinduerne at fyldes af smaa barneansigter, som havde reistsig fra dyner og tepper ved skuddene og nu skulde se hvad der var paa færde.

Nedover en af de høie stentrapper kravled en liden fyr paa fem aar, med bare armer og blaa bukser. Han løb lige fra sø-ndagsvasken. Men bukserne var nye, og han maatte vise dem.

Han var kommet sig helt bort til vognen. «Faa sitte paa!» bad han. Men nu fik moren tag i ham. «Kjøre med den vognen!» sa hun sagte; «tak du Vorherre, at du ikke skal kjøre med den vognen.»

Men gutten kunde nok ikke skjønne at det var noget at takke Vorherre for. Han brølte og sparked og rakte de smaa armene mod hende som gik bagefter.

«Jeg vil være med, jeg vil være med», skreg han.

Hun saa med lange øine efter ham.

Slige kinder havde Smaaen ogsaa havt.SMAAEN

Smaaen var hans kjælenavn. Kristen var døbenavnet, men det blev næsten aldrig brugt.

Smaaen var «hovedordet» i telegrafist Aabels hus. Det var subjektet, hvorom noget udsiges. Alle ord samled sig om det. Men Smaaen var ogsaa merkelig, alt fra han kom til verden.

Reiste han ikke over Hustadviken og Stadt, da han var et halvt aar gammel? I november maaned? Trodde de ikke at han skulde dø mellem hænderne paa dem, naar han kom ud i det svære havet i høststormen ? «Det er jo hele verdenshavet som bryder paa», havde fru Aabel sagt til sin mand, «og det vil du at et nyfødt barn skal tage imod?»

Men hendes mand havde svaret: «Det er jo for hans skyld vi reiser.» Og det var det.

Aabels onkel var blit byskriver i Bergen, og telegrafisten skulde faa ekstra-arbeide paa hans kontor. Og en ekstra-indtægt paa 1200 kronerer ikke at foragte for den som ellers bare tjener 1500.

Og hvorledes tog Smaaen imod «verdenshavet»?

Som en gammel kjending. Reiste sig ikke op for det en gang, som saa mangen en stakkar maa gjøre; blev liggende i sin vugge og sov, mens moren sad dødsens bleg og stirred paa de svimlende bølger.

Det gik rundt for hende ret som det var — og hun syntes at hendes mand — han var 3 7* alen — gik omkring ude paa havsens bund og søgte efter en bitte liden gut som laa gjemt under tangen, og løfted hovedet op over sjøerne med et fortvilet ansigt, og ropte at han ikke kunde finde ham.

Og naar hun saa kom til sig selv igjen, saa laa han der og sov, sov uafladelig.

Han vidste ikke bedre, end at det var moren som vugged med sterke hænder. Og sov. Først da de kom i smult vand i det smale løb ved Moldøen, vaagned han og skreg.

Da saa fru Aabel paa sin mand og sa: «Torbjørn, jeg er blit saa angst for en ting.»

«Er du nu angst, mamma?»

«Jeg er saa angst for at han skal blive sjø-mand. Han er jo ligesom skabt for sjøen. Han blir jo ligefrem grætten i smult vand.»Ja vist var han skabt for sjøen. Han svømte jo alt fra fødselen, saa at sige. Aldrig saa snart var han kommet op i stampen om kvelden, saa la han sig paa ryg, trak de smaa ben op under sig og strakte dem ud igjen — kort sagt, han svømte paa ryg efter alle regler. Og han svømte saa langt, at moren maatte holde med den ene haanden om det lille hoved, for at han ikke skulde rende med nakken mod stampen.

Men han var nu skabt til saa meget, Smaaen. Om han var aldrig saa lei af sig selv og denne verden, — blev han baaret hen til et billede, saa stanste graaten; og han gav sig ikke, før han fik klappet det med sin lille haand. Altid var der smaa skyer paa fotografierne i dagligstuen efter Smaaens fugtige hænder. Og hesten paa kakelovnen kunde han skjelne, da han var 3/i aar. Og blomster elsked han, saa han kunde ædt dem, om han bare havde faat lov.

Alt dette pegte jo paa en maler — om det blev portrætmaler eller dyremaler eller blomster-maler, var jo ikke saa godt at sige endda.

Gartner var altfor simpelt. Det blev slet ikke nævnt.

Men naar alt kom til alt, saa var det nok bogen han hang mest ved — alt fra den dag hans mor havde fundet paa at kaste en gammel skolebog hen paa vuggen til ham. Og han nøide sig nu ikke med at se paa bindet, som saamange voksne mennesker gjør. Han lukked straks bogen op — det var gamle Madvigs gram-matik, som Aabel havde fra den tid han gik paa latinskolen — og Smaaen tog omhyggelig blad for blad — og tygged. Og tygge Madvig skulde en efter skoleplanen først gjøre i sit ellevte aar.

Og Smaaen var bare ett.

Hvert øieblik maatte hans mor rope: «Ud med det!» Og naar han saa rakte sin lille tunge ud, laa der altid en latinsk glose paa den. Det var kanske bedst at han blev prest.

Det blev mere og mere slaat fast. Det var jo ogsaa det rimeligste. Der havde været prester i hundred aar i Aabel-slegten, og lange Aabel var den første telegrafist i den familie. Hans oldefar havde været bisp.

Smaaen vokste til. Hver søndag, naar far og mor sad i Nykirken og saa op mod præke-stolen, som stod høit oppe paa væggen, lige over alteret, og sang prækestolverset og vented paa at døren skulde blive lukket op og presten blive sluppet ind, saa tænkte de: «Om det nu var Smaaen som kom!» Og naar de gik udover Strandgaden efter gudstjenesten, kunde Aabel sige: «Det er ikke saa let at tale i Nykirken.» Og fru Aabel kunde svare: «Der skal sandelig en ordentlig stemme til.» Og da sa Aabel igjen:

«Ja men det har Kristen.»Og naar han sad paa telegrafkontoret og havde vagt, og der var stille en stund — for der kunde være stille imellem i de dage — saa drømte han sig langt frem i tiden.

Det tikked og tikked, og han læste paa de lange strimler med de underlige tegn:

«Sogneprest Kristen Aabel har faat de fleste

stemmer til bispestolen i--»

*

Og nu laa han der inde i sygevognen, den lille bisp. Nu var det kanske til ingen nytte, at han havde gaat og øvet sig med farens umaade-lige vaarfrakke inde i storstuen.

Over hele huset kunde de høre ham: «Ak, mine venner! Mine kjære venner!» Eller han messed: «Epistelen skriver St. Paulus apostel.»I GANGEN

Sygehusets klokke ringte udover Engen1, som endnu var mennesketom. Den tunge port aabned og lukked sig, vognen rulled ind.

En diakonisse stod i døren. Hun var høi, mager, men sterkt bygget. Hun saa med sit hvide hovedklæde nærmest ud som en udklædt soldat. Og hun halted. Store buskete bryn hang ud over de lynende øine. Næsen var streng. Hun gren over hele ansigtet, da hun lukked de to halvdører bag i vognen op og drog kurven og gutten ud. Hun ænsed ikke fru Aabel, hilste ikke paa hende en gang. Sygehuskusken vilde hjælpe. «Pas hesten din, du, far», knurred diakonissen, og saa bar hun alene det sovende barn op trapperne og indover den lange korridor til stue nr. 11. — Fru Aabel famled sig frem efter hende i halvmørket, med skjælvende knæ, og

1 Engen', aaben plads i Bergen.banked sagte paa døren. Den aabned sig netop saa vidt at hun kunde se to truende øine.

«Hvad er det?» spurgte en barsk røst.

«Det er mig.»

«Mig?»

«Fru Aabel.»

«Moren?»

«Ja.»

«De kan ikke komme ind.»

«Kan jeg ikke komme ind?»

«Nei.»

«Hvem har sagt det?»

«Doktoren.»

«Hvad for en doktor?»

«Deres.»

Døren blev sagte lukket og laast af indefra.

Saa det havde han ment! Han havde ikke turdet sige det til hende, for saa havde hun aldrig sluppet gutten fra sig.

Hun la armen mod dørkarmen og hulked.

Da blev døren igjen lukket op paa klem.

«Vær nu snill, frue, og gaa hjem og læg Dem. Det er vist det De trænger. Doktoren Deres ved det vel bedst. Var De først kommet her ind, saa havde ingen kunnet slæpe Dem ud igjen. Slige er de, disse mødrene.»

Døren blev atter lukket i.

Fru Aabel blev staaende ved dørkarmen ogkunde ikke styre sig. Hun stø-nned. Døren gik op for tredje gang,

«Nu skal jeg sige Dem noget, frue; nu har han en god søvn, en søvn som kan hjælpe ham kanske. Vil De vække ham? Er det det De vil?»

Da retted fru Aabel sig op med et eneste rykk. Hun listed sig som en tyv gjennem korridoren; brystet arbeided, men der kom ikke en lyd. Og den høie diakonissen stod med korslagte armer i vinduet og saa at hun gik paa tærne nede i gaardsrummet ogsaa.

Da var det som alle trusler gik fra øinene, og det var næsten som en taare vilde bryde frem; men hun tvang den

tilbage, smilte og knurred: «Helledud.»SØSTER TORDENSKJOLD

Saa kaldtes hun. Aldrig mere søster Henriette fra den stund hun havde faat det nye navnet. Det passed for godt. En student som laa og kom sig, og som ikke havde andet at bestille, havde fundet paa det. Hun ligned den navnkundige sjøgutten meget mere, sa han, end alle de sytten søskend tilsammen.

Ja, hun ligned ham baade i sind og skind.

Altid paa pletten naar det kneb, altid med størst humør, naar faren var høiest, altid i kamp mod døden. Og ofte vandt hun, ligesom han. Havde bare al ting været opskrevet, lige fra den tid hun begyndte under «det røde kors» i den tysk-franske krig.

Det var blit sagt hende mange ganger paa fransk, at hun maatte spare sig; men saa pleiede hun at svare noget som ikke var til at sige imod: «Hvad slags krig skulde det blive», sa hun, «naar alle vilde spare sig?»

Nordahl Rolfsen : Om «Tordenskjold» og Anne Serinnc. 2Til dagligdags arbeide og ufarlige sygdomme passed hun ikke rigtig. Det var ligesom for sniaat. Hun var som Tordenskjold i det ogsaa: hun dugde ikke til fred.

Hun havde faat den besked, at for Smaaen gjaldt det livet. Og hun veg ikke fra ham dag eller nat. Og var han klar et øieblik, blev han ikke rædd fordi han laa paa et fremmed sted, spurte ikke hvor han var; de vagtsomme e-ine, de sterke kjærlige hænder som skifted ishætter paa hans hoved, gjorde ham trygg.

Men mest laa han i ørske og snakked og snakked uafladelig med vilde, afbrudte ord.

Det var Tordenskjolds eneste underholdning at lægge disse ord sammen og faa mening i dem. Hun laged samtaler og fik dem frem for sig, alle dem han snakked om: mor og far og gutterne paa skolen og «frøkenen». Hun syntes hun saa hele hans daglige liv.

Men feberen steg.

Og ishætten paa hovedet var ikke nok, og det kolde vand fra Svartediket1 var ikke nok. Store isstykker bar hun op i badekarret, og tog ham fra sengen og la ham ned imellem dem.

Det hjalp til slut.

1 Svartediket: En liden indsjø tæt ved Bergen, hvorfra byen faar sit vand.Men da faren var over, var Tordenskjold væk. Saa var hun ved en anden seng, hvor døden holdt paa at faa overtaget, og løfted den syge, stor eller liden, og bygged igjen sin dam af is mod det bankende brændende blod.

Nu var det andre søstre som delte vagterne ved Kristens seng. Men en gang Tordenskjold gik gjennem stue nr. 11, saa han efter hende: «Hun har jeg set før», sa han. «Han husker haltingen», sa Tordenskjold og gik videre.

«Hvad heder hun?»

«Søster Tordenskjold.»

«Er du søster til ham paa fyrstikæskerne?»

«Nei, det er bare et udnavn, Kristen.»

«Du er vist sterk», sa han.

«Vil du prøve, gut?»

«Du kunde vist godt bære mig.»

«Skal tro?»

«Du kunde vist godt bære mig lige ud til Nordnes, du.»

Hun satte sig ved sengen og tog hans lille magre blege og gjennemsigtige haand i sin.

«Længes han nu?» Og med den ledige haand trued hun spøgende til ham:

«Mamme dilt, mamme dalt,

mamme spekesild og salt. 5

«Her er saa kjedeligt», brød han med en gang ud og stortuted.«Det er gode tegn», sa hun.

«Hvorfor siger du at det er gode tegn?» «Den som kjeder sig, han kommer sig.» Saa reiste hun sig og vilde gaa.

«Tordenskjold!» ropte han.

«Hvad er det?»

«Jeg vil bare sporge dig om noget.»

«Hvad er det?»

Men det vidste han ikke. Han vilde bare holde paa hende.

«Naa?»

«Længes ikke du?»

«Hvem skulde jeg længes efter?»

«Bor du her kanske?»

«Jeg er som haren, jeg. Hus under hver busk.» «Bor din far her?»

«Har ingen.»

«Men din mor da?»

«Har ingen.»

«Stakkar.»

«Men jeg længtes nok efter dem, den gang jeg havde dem. Og siden ogsaa», sa hun lige-som for sig selv.

«Fortæl om det.-»

«Om hvad, siger du?»

«Om den tiden du længtes.»

«Hm.»

«Hvorfor siger du hm?»

«Hm betyder at jeg ikke vil fortælle.»«Hvorfor vil du ikke?»

«Kan ikke.»

«Prøv.»

«Har prøvet.»

«Fortæl om det da.»

Nu maatte hun le.

«Du er en god rotte, er du.»

«Hvorfor er jeg en rotte ?»

«Fordi du gnager.»

Nu skjønte han at han havde overtaget. «Begynd med den gangen du længtes mest.»

«Den gangen jeg længtes mest? Det var vist i Alværstrømmen, det.»

«Hvad er Alværstrømmen?»

«Hvad det er? Det er en strid strøm i et smalt sund.»

«Hvor henne?»

«Her ude.»

«Hvad skulde du der?»

«Aa, det var bare en kamerat jeg havde

der.»

Hun vilde gaa.

«Reiste du med dampskib?»

«Du da, tror du vi havde dampskib den gangen?» Hun halted videre.

«Hvad reiste du da med?»

Hun snudde. «Med baad vel.»

«Var du sjøsyg?»

i

1Hun kom bortover mod ham igjen. «Snak aldrig om det.»

«Aa jo da.»

«Hele tiden saa sad jeg og kasted op i øs-fadet, far. Og hele tiden saa spurte bønderne som rodde: «Er du flau, er du flau?»

Hun lo og vilde gaa; men han fik fat i hendes haand og trak hende ned over sengen. «Nei, nu skal du sige, Tordenskjold; hvor længe var du der ude?»

«Hys, gut, er du gal! Lad mig se, — to minuter.»

Men da blev han saa ivrig og hidsig og spændt, at hun næsten blev rædd.

«Nu lyver du, Tordenskjold. Du kan lige saa godt sige at du lyver», sa han paa graaten.

Hun satte sig hos ham og tog hans haand.

«Jeg vilde jo hjem igjen, før jeg kom der ud, kan du skjønne. Det var saa svart og saa lukket og ækelt der ude i sundene, ser du —» hun stanste. Men da brast det for ham. «Kan du ikke skynde dig da, menneske!» Og han tutet, — for han var saa snar til graat i denne tid — og hun skyndte sig.

«Ja, ser du, jeg skrævde bare over i en anden baad», sa hun fort. «Skjønner du ikke det? Da vi la til ved bryggen, vi som kom fra byen, saa laa der en anden baad færdig, som skulde til byen. Og den skrævde jeg over i.Og bønderne snakked og spurte om torvpriserne og skjænkte brændevin. Saa la jeg mig ned i bunden af baaden forud og laa saa stille som en sur sild. Og seil satte de straks, saa jeg var godt gjemt. Og saa strøg vi. Men nu kom der folk løbende fra gaarden hvor jeg skulde bo, og skreg og vinked. Da maatte jeg jo reise mig og stikke hovedet frem bag seilet, og sige hvordan det var. To ort havde far givet mig med til drikkepenger. Dem la jeg paa toften, og sa at de skulde faa mer, naar jeg kom hjem.»

«Hvad sa bønderne da?»

«Ikke et ord. Dybt nede fra alle vestene sine halte de pengepungene frem og tog hver sin ort. — Men nu kan jeg vel faa gaa?»

«Tordenskjold.»

«Er du der nu igjen?»

«Hvorfor--»

Hun rusked lidt i ham. «Nu skal vi ikke have flere hvorfor, — ellers blir du daarlig for mig igjen, gut.»

«Hvorfor siger du at du ikke kan fortælle?»

Hun bøide sig helt ned over ham og strøg med sin store haand over det lille snauklipte hoved og sa ganske sagte ind i ansigtet paa ham: «Synes du jeg kan?»

Men da hun kom ud paa gangen, gav hun sig til at nynne, saa høit og saa dybt at de maatte lukke paa dørene den ene efter den anden.Hun blev rød. «Sludder», sa hun; «det er bare noget jeg bilder mig ind. Gutten vil have selskab, og saa tager han til takke med det han kan faa. Det er kamerater han trænger.»

Og saa sendte hun Missionæren op til ham.MISSIONÆREN

Missionæren var en tatergut paa 9 aar, som var taget ud af lensmandsarresten og lagt ind paa sygehuset. Saa længe havde han gaat i vaarregn og vaarsøle, uden tag over hovedet, ilden bytte, uden klær til at skifte med, til feberen kom.

Da han første gang skulde i dampbad, var han saa mager, at en kunde tælle hvert ben paa hans krop. Men nu bestilte han da heller ikke andet end at lægge kjød paa ribberne og klage over sult. Han havde ekstramaaltider og nat-maaltider, og aad slumperne efter alle dem som ikke havde madlyst. —

De faa stunder om dagen da han ikke spiste, læste diakonissen høit for ham i missionsbladene. Han havde aldrig hørt om Kristus, kunde ikke et bogstav; men vilde folk og varme lande, det syntes han om. Han havde frosset saa meget i sin tid. Derfor sa han at han vilde blive mis-sionær. Men fik han ikke sin vilje i al ting,kasted han sig ned paa gulvet, hvinte af sinne og slog tappenstreg med benene. Da reiste diakonissen ham op og sa: «Er det du som vil omvende hedninger, Nils?» Og saa blev han stille en liden stund.

Han kunde være en noksaa snill og for-nøielig gut, naar han netop havde spist; derfor sendte de ham ogsaa op til Kristen lige efter middagen. Men Missionæren var paa anden forpleining, og anden forpleining fik mad lidt tidligere end første. Og Kristen spiste forfærde-lig langsomt; han havde ikke mere end netop faat de aller første mundfuldene, da Missionæren kom.

De snakked ikke meget i begyndelsen. Tatergutten sad bare og glodde paa maden.

«Har du ikke spist?» spurte Kristen endelig. Han var lidt grætten i maalet.

«Jo, paa anden forpleining.»

«Er du ikke rigtig mæt?»

«Eg har aldrig voren mæt!»

«Vil du have et stykke fisk?»

«Er du gal du?»

Alen Kristen kunde ikke spise med disse graadige øinene paa sig. Han satte tallerkenen paa bordet fremfor sengen. Missionæren skjelte til den. Endelig sa han:

«Det er synd, at det skal komme ud igjen. «Kaster ikke brødet for de smaa hunde», — endsige fisken for sygehus-bikkjen, saa feit som hun er.»

«Spis da!»

Og saa trev Missionæren halestykket med de skindmagre fingrene, pilled de smaa ben ud, suged saften af de store, og slikked de sidste draaber smør af tallerkenen. Kristen laa bare og nistirred paa ham. Det var saa forfærdelig fort. Det var akkurat som en kat.

«Skal du blive missionær?»

«Tag gift paa det.»

«Er missionær og eremit det samme?»

«Det kan godt være.»

i Min frøken siger at eremiterne faster.»

«Hvad er det for slag?»

«Det er det samme som at spise fisk. Eller ingenting.»

«Ingen ting — aa, nu ved jeg det! Det er i Santalistan det, at de spiser ingenting. For der har de ingenting. Det har søster Karen læst om. Det kaldes hungersnød», sa han langsomt, med meget boglig udtale.

«Skal du blive missionær i Santalistan?»

Den anden risted kraftig paa hovedet.

«Hvor vil du være missionær da?»

«I Afrika. Der er de vildest. Og der er de svartest. Og der æder de mennesker.»

Kristen begyndte at blive træt og faa kvalme. Det var ikke frit for at det løb lidt rundt forham. Han kunde ikke rigtig greie for sig selv, om Nils skulde til menneskeæderne i Afrika for at gjøre dem til kristne eller for at æde mennesker med dem.

Saa gik Missionæren.

Men næste dag kom han igjen paa samme tid. Kristen fik ham til at fortælle om sit om-streiferliv.

Og han havde oplevet meget, saa liden han var. Han havde været i slagsmaal, og han havde stjaalet, naar de andre var for store til at krybe ind, og han havde været i lensmandsarrest syv ganger, som han kunde huske, og brudt ud de fem.

Og han havde set paa, da hans farmor døde i fjeldvandet; men saa stopped han tvert op og skjelte bort paa tallerkenen, og Kristen fik ikke et ord ud af ham, før Missionæren havde spist alt det som var igjen.

Først da tallerkenen var slikket aldeles ren, kom han med det, at de havde druknet farmoren, fordi hun var for gammel til at følge med.

Saaledes gik det med Missionæren dag efter dag. Merkelige historier havde han, og det han ikke havde, det løi han. Men dyrt var det for Kristen alt sammen. Og da den fjerde dagen kom, og det store Bornholmer-ur paa nr. 11 slog halv to, og Tordenskjold halted gjennem stuen — for hun havde netop en fristund — da satte han med en gang i at storgraate.«Hvad er det, Kristen?»

«Jeg vil hjem! Jeg vil hjem!»

«Men gutten min — —»

«Nu spi—i—iser de hjemme», hiksted han. «Du er da vel ikke sulten nu, gut?»

«Jo—o—o.»

«Men du har jo netop spist.»

«Det er ikke mig som har spist.»

Saa hented Tordenskjold en ny portion, og saa fortalte han alt det han havde hørt.

«Saa meget kan ikke jeg,» sa hun langsomt. «Jeg har hverken været i arrest syv ganger eller brudt ud de fem eller druknet min farmor; men kanske jeg kunde lidt, om jeg fik husket mig om. Og saa er jeg billigere.»GULLIK

Og nu blev det en fornøielig tid baade for den ene og for den anden. Hun kunde ikke digte, Tordenskjold, ikke sætte sammen den mindste skrøne en gang; hun maatte huske sig om. Og mens hun gik mellem sygesengene,

hented hun frem fra sit ensomme liv det som hun tænkte kunde more gutten.

Ingen havde spurt hende før. Døende mennesker havde titt nok skriftet for hende, men aldrig havde hun været fortrolig mod nogen. Og nu laa denne syvaars gutten med de sultne øine og vilde vide og vilde vide i det uendelige. Det var saa rart. Han skrev hjem til sin mor et lidet brev hver dag, og fik lov at forsegle brevet, og gav Tordenskjold det og sa hver gang:

«Du brækker det vel ikke?»

«Der er straf for det.»

«Det var godt. For du maa endelig ikke brække det. For der staar noget om dig.»Og saa gjorde hun sig forfærdelig nysgjerrig, og saa sa han:

«Jeg kan det udenad», og fortalte det.

Og det var ikke saa vanskeligt at lære heller. Brevene var ikke saa lange.

«Kjære mor!» stod der i det ene. «Torden-sjold er saa kjæk. Nu har jeg ikke mere at skrive om. — Din Kristen.»

Eller: «Jeg er frøgtelig gla i Tordensjold jeg er mest gla i Tordensjold og i dei og i papa.»

Eller: «I dag var ikke Tordensjold saa frøgtelig kjæk.»

Aller først maatte han vide hvad hun egentlig hedte.

Hun hedte Richelieu.

«Sig det en gang til.»

«Richelieu. Farfar var fransk.»

«Hvorfor var han fransk?»

«Han var født i Frankrig.»

«Ja men hvorfor?»

«Hvorfor?»

«Er det derfor du snakker saa rart?»

«Det er nordlandsk jeg snakker.»

«Er du fra Nordland da?»

«Jeg er født i Nordland, ja.»

«Ja men naar din farfar er født i Frankrig? --

Er der ulver i Nordland?»

«I min tid ja.»«Mange?»

«Det yrte og krydde.»

Han kasted sig ned i sengen; han krymped sig af bare velbehag: «Krydde med ulver!»

«Ja visst gjorde det saa. De gik lige ind paa stuevæggen. Jeg har staat i natkjole i barneværelset og tællet ti—tolv stykker i maane-skinnet.»

«Huf da!»

Han krøb ned under teppet og trak det over hovedet, og kikked saa frem igjen og skvatt op og støtted sig paa haandfladerne.

«Ja, du kan sagtens hoppe, du! Jeg har ogsaa hoppet, kan du tro, naar jeg hørte Mikkel rev slcrige hoit om hjælp

nattens tider. Men Mikkel rev, det er mager kost: det er bare i ytterste ned; ulven vil nok have det som er federe, du.»

«Hvad er det som er federe?»

«Bikkjer og sauer og kjør. Kjørene, de staar i ring, de, kalvene i midten, og da er der leven, kan du tro. Gjætergutten hujer, og folkene fra gaarden springer ud i udmarken, og saa har det hændt, at ulvene er gaat bent paa sjøen, maa du vide.»

«Mere.»

«Men saa var der en ko en gang. Herregud, hun vidste ikke besked hun, stakkar. Hun varjo kommet til verden paa en liden 0, hvor der ikke var ulver.»

«Var hun?»

«Og da hun saa kom paa doktorgaarden, og ulven var efter hende, saa gjorde hun det dummeste mennesker og dyr kan gjøre, naar de blir rædde.»

«Hvad er det?»

«Hun la paa sprang. Og da var ulven ikke længe 0111 at komme op paa ryggen af hende, kan du vide. Havde hun bare staat. Jeg har hørt om tre ulver, du, som ikke turde tage en død kalv, fordi kalven stod-, gaardsgutten havde sat ham op som et spektakel til natten. Ja, havde hun bare brugt hornene! Husk paa det, du Kristen, om du blir rædd. Ikke læg paa sprang, saa er du snill. Bare staa, du, og brug hornene.»

«Fortæl heller mere», sa Kristen.

«Saa saa, nu kommer jeg til det. Vi havde en hund som hedte Gullik — far havde kjøbt den af en finn som hedte slig. iMage til uvørent dyr skulde du ikke have set hverken nordenfor polarcirkelen eller søndenfor.»

«Vi kommer ikke til polarcirkelen i første klasse.»

«Aa, du kommer der altid tidsnok. Denne Gulliken var ulven efter sent og tidlig. For vel er ulven af hundeslegt, ved du; men frænde

Nordahl Rolfscn: Om «Tordenskjold» og Anne Serinnc. 3er frænde værst, staar der i eventyret. Og naar ulvene kan æde hverandre, saa kan de sagtens æde et søskendbarn. De lusked efter ham sent og tidlig, lige ind paa udhusene; men Gullik var gut som kunde greie sig, det.

En dag i vaarbløten staar Hans, gaardsgutten vor, og hugger ved i vedskjulet. Da faar han høre Gullik gjø, saa illsint, at det var tydeligt ulven maatte være paa færde. Gutten spændte træskoene af sig og for afsted i snevellingen, med øksen i næven. Og nu skal du bare høre. Han var ikke kommet to hundrede skridt bort paa jordet, før han fik se Gullik midt i en ulve-ring.»

«Aa du!»

«Der var tre stykker om ham; men han hugg og bed til alle sider, og da .gutten kom, og ulvene fik øksen lige over snuten, satte de til skogs. Hans gav sig til at klappe hunden og godsnakke; men han vidste ikke ordet af, saa var den borte mellem hænderne paa ham. Gutten blev staaende som naglet, han bare glodde og glodde. For Gullik fløi bent ind i svarte skogen efter ulvene, maa du vide.»

Kristen gav et lidet hopp af fryd.

«Ja, du kan sagtens. Der kommer ingen ulv op i sengen til dig. Men Hans, han blistred og la paa sprang, og han sprang og han blistred ; men til slut maatte han give sig. Det røg afham saa svett var han; men fødderne var saa valne, at han næsten ikke kjendte dem. Han vassed hjemover paa sokkelesten i sneslafset. «Den fille finnetraven; kom han bare levende hjem, skulde jeg slaa ham ihjel».

Han havde just faat skiftet sokker og skulde til at hugge ved igjen; han havde alt løftet øksen, saa stansed han; for

han ser Gulliks smaa finneøine gløtte frem lige ved vedstykket. Han havde paa et hængende haar kløvd skallen paa hunden.

Men nu slængte han øksen. «Skrubbe-kjæft og økse-egg — han vører ingen ting, den karen!» sa han.

Gullik stod bare og risted feiden, og sendte af og til en liden blodflek bort paa skjorteærmet til Hans. Det var ligesom han vilde sige: «Nei, det nytter ikke med mig; nytter ikke med mig.»

Kristen holdt pusten igjen.

«Du er vel ikke færdig?» sa han.

«Færdig? Naar jeg netop skal til at begynde!»

«Begynde! Aa gid!» Han kasted sig til-bage og sprælled.

«Det var en vinterdag —, jeg var ikke stor kroppen den gang, men jeg husker det grant. Far var paa embedsreise, som han næsten altid var, og de andre mandfolkene paa gaarden var paa fiske eller i skogen; det var bare vi børn og tjenestjenterne som var hos mor.Den dagen jeg snakker om, skulde vi hen til naboen, en fjerdingvei borte, — det var noget mor havde lovet os i lang tid. To langslæder kjørte op for døren; kokkejenten styrte den ene, budeien den andre. Et par stoler var surret fast paa slæderne, og der skulde vi sidde. Jeg kom op paa mors fang, og veslebror — han var puttet ind i en stor fodpose — blev sat i den forreste slæden hos husjomfruen og budeien.

Gullik vilde vi ikke have med, — han lok-ked bare ulvene til. Derfor stængte vi ham inde i borgstuen, og døren blev forsvarlig laast, kan du tro. Men saa maa du vide vi var ikke mere end vel kommet ud af gaarden, før vi havde ham i hælene paa os ligevel. Han havde bare rendt hovedet imod ruden, han, — det stod at læse noksaa tydelig paa panden; der var en blodig flænge der, ser du.

Jenterne, de skjændte og trued, at han skulde gaa hjem med sig; men tror du det nytted? Ingen ting nytted med det dyret. Han tripped og tripped, han, ganske rolig, midt imellem begge slæderne, og alle de rapp han fik, saa var det som vanddraaber paa en gaas.

Vi var kommet omtrent halvveis paa denne maaden; da braastansed hestene og skalv. Fire ulver sad paa rad tvers over veien og vented paa os.Saa bar det afsted i susende trav, og ulvene skvatt til side. De lod den første hesten komme fremom; for du maa ikke tro at det var mennesker eller hester de vilde have, ubestene, — det var Gullik, var det. Men denne gangen havde han saa godt følge, syntes han vel; han var endda modigere end han pleide, — han bed og han bed — og hestene traved og traved, og nærmere og nærmere kom vi til folk og hjælp.

Du synes kanske det er urimeligt, at fire ulver ikke straks gjorde det af med en eneste bikkje. De var lidt utrygge af sig, ser du; havde vi været paa is eller aaben mo, kunde det set galt ud for os alle sammen; men vi kjørte gjen-nem skogen, og i skogen er ulven aldrig trygg, han ser snarer og farer bag hver en busk.

Rædde var vi nu ligevel; jeg gjemte hovedet hos mor, kokkepigen graat og slog med tøm-merne, jomfruen skreg og bar sig, som 0111 udyrene alt havde begyndt at tygge paa hende. Hun var sørfra og bymenneske, hun, ser du, havde aldrig set en ulv, før hun kom til Nordland. Tænderne klapred, og armene gik paa paa hende, som om hun skulde hakke kjødmad. Og brormand i fodposen, han gled ned i bunden af slæden.»

«Aa du!»

«Og ret som det var, tørned jomfruens slæde mod en furustubb, og posen skvatt ud og midtind i ulveflokken. Mor saa et glimt af den, der den for. Og ulvene de rendte fra Gullik og kasted sig over fodposen. De flænged og slet i den med sine sultne tænder. Jeg sad endnu paa mors arm og saa op i hendes ansigt. Fo-rst var hun baade stum og stiv. Saa rakte hun mig til kokkepigen og sprang midt ind i ulveflokken. Hun havde ikke andet end en paraply i haanden, men hun brugte den godt, maa du tro. Hun stak dem i øinene, hun slog dem over snuterne; og saa sparked hun og hujed og brølte rent som et udyr, hun ogsaa, og jamen lusked de ikke vaek.»

«A—a.» Han drog veiret dybt.

«Mor trev fodposen — den var tom.»

«Havde de spist ham?»

«Det trodde mor naturligvis. Men saa skreg han saa livsalig med det samme. Han var krø-bet ud i tide, han. Og nu havde han slaat hovedet mod et af stolbenene og skreg.»

«Du Tordenskjold! Egentlig havde jeg tænkt at ulvene var værre.»

«Ulvene er ikke værst.»

«Hvem er værst da?»

«Ulveunger paa to ben.»

«Hvad er det for slags dyr?»

«Det er et slags dyr, som kaldes gutter.»

«Ved du noget om de dyrene?»

«En anden gang.»«Men Tordenskjold, for en kjæk mor du havde.»

«Hun var kjæk, mor, ja. Det var derfor hun døde.»

«Dette kan jeg ikke vente paa.»

«Det tager ikke lang tid heller», sa hun sagte.

«Det var bare det, at far skulde over Storfjorden, og sjøen røk, og mor viljde ikke han skulde reise. Men far vilde. Og saa sprang hun op i baaden til ham og seilte med.»

«Og saa døde hun?»

«Hun kom sig ikke op paa hvælvet da baaden gik rundt.»

Kristen laa med store taarer i øinene Tor-denskjold var ikke god for at gaa fra ham. Hun glemte for et øieblik dem som vented. Hun kjendte sig som et menneske som havde gaat længe alene i kulde og mørke, over svarten skog og vilden hei — og saa med en gang ser lys. Endelig, da Kristen kunde faa ord frem, sa han langsomt og bævrende

«Tror du ikke mamma kommer snart?»

Da reiste hun sig; hun traadte tungt paa den korte foden, da hun gik.MAMMA KOMMER

Hver dag siden, og mange ganger paa dagen, spurte han efter sin mor. Tordenskjold fortalte ikke saa meget nu, og tiden blev saa lang. Endelig en kveld kom hun ind og satte sig paa sengekanten.

«Kommer ikke mamma?» sa gutten og syted som han pleide.

«Jo, nu kommer hun.»

«I morgen?»

«I kveld, Kristen.»

«I kveld — aa du! Skal hun ligge her?»

«Hun skal ligge her ja.»

«Bare i nat?»

«Aa, det kan nok blive flere nætter.» Han reiste sig op i sengen.

«Er hun syg?»

«Mamma er ikke rigtig frisk.»

«Hun blir frisk, naar hun kommer her, skal du se; det blev jo jeg.»«Ja visst blir hun frisk.»

I det samme blev der baaret en seng ind. «Skal mamma ligge i den?»

«Der skal mamma ligge ja.»

Men da kasted han sig ned i sengen, sparked ud med benene i den høieste fryd og ropte: «Hvor rasende kjækt[1]!»

1 Kjækt: bergensk udtryk; bruges om alt det som en rigtig liker: en kjæk lærer, en kjæk smaapige. Her: «Hvor rasende fornøieligt!»TORDENSKJOLDS FAR TAR DET UDVENDIGE INDVENDIG OG SUGER HALSESYGEN I SIG.

Tordenskjold reiste sig og gik bort til vinduet. Hun havde slitt svært i den sidste uge. Hun stod og læned sig til vindusposten og saa ud over Engen. Havtaagen hang over hustagene, muskregnet dryssed, tæt og grættent og ustanselig. Der var ikke haab om sol nogen sinde. Det drypped over denne by fra evighed og ti evighed. Tordenskjold syntes hendes dage ligned hverandre som disse sortgraa glædelase regn-striper. Det var som hun skulde synke i jorden med de tætte draaber. Glansen i hendes store øine var ligesom slukket.

«Er du lei for noget, Tordenskjold?» sa barnestemmen bag hende.

Hun retted sig. Hun var vant til at vaagne ved den sagteste lyd. «Jeg er træt, Kristen.»

«Er du saa træt, at du ikke kan fortælle?»«Du blir saa opspilt.»

<Aa, jeg er saa frisk. Har jeg ikke faat ganske røde kinder kanske ?» Og det havde han. Han var hed af at tænke paa moren.

«Du Tordenskjold! Hvis du skynder dig svært, saa blir vi færdige til mamma kommer.»

Men Tordenskjold vendte sig ikke.

Naar mamma kom — ja, saa var hun færdig.

Endelig vagged hun langsomt bortover mod gutten.

«Hvad er det du ser saa efter, gut?»

Han svarte ikke.

«Er det haltingen? Der er en historie om den.»

«Er der?» Det havde han ikke ventet.

«Du synes vel det er en skam, du?»

«At du halter?»

«Jo visst gjør du saa. Du er ikke mere end et mandfolk, du heller. Og naar mandfolk skal have en brud, saa er det for at danse med hende, baade paa bryllupsdagen og siden ogsaa. Men denne haltingen min, den er nu alligevel det eneste jeg er stolt af her i verden. Andre kan bare sige at de sørger over sin far. Men jeg kan sige jeg halter for min far jeg, gut, og det er bedre.»

«Halter du for din far?»

«Spørg ikke. Altid skal du bremse med denne spørgingen din. Og nu maa vi kjøre fort. Vi har knap tid.Far var et forfærdeligt menneske til at arbeide, Kristen. Først arbeided han for at faa mor, og siden arbeided han fordi han havde mistet hende, pleide han at sige. Men af alt dette arbeidet blev han nervesliten, og saa fik han nogen stygge smerter i ansigtet, du; nerve-smerter, skjønner du.»

«Er det det samme som nervefeber?»

«Nei. Men det er det samme som tand-pine over hele ansigtet.»

«Ja men hvorledes kunde du halte, bare fordi han havde tandpine over hele ansigtet?»

«Jo, det kunde jeg godt. Han brugte baade udvendig og indvendig for den tandpinen, skjønner du. Det udvendige skulde han smøre sig med, og det indvendige skulde han svelge naturligvis. Saa vaagned han en mørk morgen af denne ansigts-tandpinen. Og saa sprang han op af sengen og saa sig ikke rigtig for — han var halvt forstyrret, slig verked det. Og saa tog han det udvendige indvendig. Jeg sov inde hos ham den gangen; jeg vaagned ved at han ropte noget. Jeg gned øinene — og der stod far, bleg som et lig, og sa at han havde faat gift. Jeg ind i barneværelset og ud i kjøkkenet og kaldte paa pigerne, og ind kom de susende, og barnepigen hylte, og kokkepigen sa Gud trøste mig, og de andre børnene graat. Men jeg kasted den røde uldklokken paa mig, stak fødderne i støvlerneuden strømper, og sprang bent paa Svaneapo-teket. Og slig som det snedde. Ja, ikke rigtig, skikkelig sne, maa du tro, men slig som det sner her i Bergen, vaad, tung sne med regn indi-mellem; vi kalder det valleslæt, ved du. Saa da jeg kom ind paa apoteket, saa silte vandet af armer og hals.»

«Men hvad tid var det du faldt?»

«Faldt jeg?»

«Faldt du ikke?»

«Jo—o, jeg faldt i en sygdom, det gjorde jeg rigtignok. Det var gigtfeber, og efter den var jeg langtfra saa god i ledemodene som jeg havde været.

Men far fik modgiften — blev frisk straks. Det drog lidt længere ud med mig. Men saa havde jeg jo far siddende ved sengekanten hver eneste kveld. Saa det var nu den bedste tid jeg har levet ligevel. Du kan tro han fortalte!

Og en dag sa jeg til ham, at det var to ting jeg havde mest lyst til at blive. Jeg vilde være berider og doktor. Men da jeg kom op, saa merked jeg nok at jeg ikke kunde springe gjennem tøndebaand. Men doktor, det vilde jeg blive. Skjønt far sa at jeg maatte reise til Amerika, for ingen smaapiger kunde blive doktor her hjemme, sa han. Det var nu den gang.

Siden fik jeg lov at sidde i vognen hos far, naar han kjørte rundt, og det var næsten deneneste fornmelse jeg havde, maa du vide. Jeg vilde nok gjerne være ude paa gaden og lege som de andre børn, — for gaden var næsten ikke for voksne den gangen; men enten kaldte de mig for «Glunten»1, og hermed efter mig naar jeg snakked; eller ogsaa kaldte de mig «Haltefanden» eller «En og en halv», og hermed efter mig naar jeg gik. Jeg prylte de fleste, det gjorde jeg; for havde jeg bare en og en halv fod, saa havde jeg to fuldgode næver. Men de kan blive trætte, de ogsaa. Og saa holdt jeg mig mest for mig selv og med far. Og saa døde han.»

«Tænk, alle dine forældre!»

«Da var det en god stund siden jeg blev konfirmeret. Men jeg havde været med ham i vognen til det sidste alligevel. En dag skulde han ind til et barn som havde den trondhjemske halsesyge--»

«Vi er fra Trondhjem.»

«Ja visst ja. Nu kalder de det difterit, ved du nok. Da far steg ned af vognen, sa han til mig, at han var rædd barnet blev kvalt; men da han steg op igjen, havde han stukket hul paa halsen og suget det til sig alt sammen.»

«Hvad for noget?»

«Difteriten, ved jeg.»

1 Glunt: Øgenavn paa nordlændingen.«Isj!»

«Ja, du siger isj, du. Men barnet kom sig. Og far døde. Og børnene hans kom til slegt og venner. Alle undtagen jeg.»

«Var der ingen som vilde have digh>

«Jomen var der saa, du. Far havde en rig bror som var bager i Bergen; han vilde tage mig til sig. Men jeg liker ikke naadsens-brød.»

«Hvad er det for slags brød?»

«Det er et slags brød som ikke smager godt.»

«Hvorfor bagte han det da?»

«Hys!»

«Tordenskjold! Glem ikke de tobente ulve-ungerne.»

«Nu kommer jeg til dem.»

BOALTH, BAADSHAKEN

En maaned efter at far var begravet, stod der i Adresseavisen, at der var plads for en lærerinde paa Boalths borgerskole nede i Vasker-elven[1]. Jeg gik der ned. Jeg havde fars natur, ser du; jeg vilde arbeide. Arbeidet er en god ven, især naar en ikke har nogen anden.

Jeg var saa lei af mig i de dagene, du, at jeg næsten ikke kunde gaa ud. Jeg var tyk i ansigtet af graat. Men den dagen jeg gik nedover til Vaskerelven, til Boalths borgerskole, havde jeg ligesom faat lidt mod. Jeg var jo saa ung. Jeg husker alle ting fra den dagen. Jeg husker godt at jeg blev staaende foran den store Maartmannshaven og saa paa munken som stod der. Der var saa mange billedstøtter i den haven, og der var ogsaa en munk med udstrakt haand. Den haanden var altid fuld af smaasten, som gadegutterne havde fyldt den med.

1 Vaskerelven: gade i Bergen.

Jeg syntes det var stygt. Den stakkars munken, han havde jo ikke gjort andet end række haanden ud.

Jeg husker ogsaa at jeg stod og saa paa blomstersengene. Tvers over en af dem gik der en solstraale; det var ligesom den gik tvers igjennem mig ogsaa. Jeg blev saa varm. Tænk, om jeg fik den posten, hvor snill jeg skulde være mod gutterne.

Saa kom jeg ned i Vaskerelven og spurte en gammel kone efter borgerskolen.

«Der gaar ikkje smaatøser paa den skolen», sa hun.

«Er det der?» sa jeg og pegte paa et skummelt hus.

«Gaa efter lyden, mor, saa gaar hun ikkje feil», sa kjærringen og rusled videre.»

«Hvad for en lyd, Tordenskjold?»

«Barneskrig og slag af spanskrør. Det var som fødderne mine stod fast i jorden, du.

Men saa trængte de jo netop en som var snill paa den skolen. Og saa gik jeg efter lyden. Ind i gangen og opover trappen. Spanskrør-slagene fulgte mig for hvert trin.

Det var som jeg kjendte dem i ryggen. Men jeg gik. I gangen ovenpaa traf jeg en gut, som stod og malte med et stykke krid paa væggene.

«Kunde eg faa snakke med bestyreren?»

«Han er optaget», sa gutten og smilte stygt. Men ansigtet var skiddent af graat.

«Har du fri, du?»

«Jeg er kastet ud», sa han. Han malte videre paa en lang mand med en stor næse.

Endelig tidde spanskrøret. Graaten blev sagtere. Jeg vaaged at banke paa. Da jeg kom ind, laa en gut paa knæ foran en stor stol med skindbetræk. Han skulde nok viske noget ud som stod paa betrækket. Over ham stod en høi mand med en kroket næse. Han havde en aaben snusdaase i den ene haanden og et spanskrør i den andre.

«Er det herr Boalth?» spurte jeg.

«Jo, det er.» Gutten lod haanden hvile, stanste med viskingen og saa paa mig. Men saa kom spanskrøret over fingrene, og han maatte til igjen.

«Vil De se hvad det æsel har tilladt sig?» sa den lange manden. Paa stolen stod der: Boalth, Baadshaken. «Jeg har ikkuns bedt ham viske det ud. Det vil tage nogen tid. Det er ikke min skyld, at det er skaaret med pennekniv. Men saa længe det staar der, skal han have pryl.»

Og gutten laa paa knæ og visked og visked, og fingrene var ganske føleslose efter slagene. Og taarerne hagled ned over Boalth, Baadshaken. Men ikke et bogstav gik ud, kan du vide.--Jo, jeg fik posten. Jeg var nok eneste an-søger, som man siger. Nedover Irappcrne kjendte jeg spanskrørslagene, som jeg havde kjendt dem opover. Men jeg retted ryggen.

Aa, hvor jeg skulde være snill med disse stakkars stakkars gutter.

Saa pinksed jeg ned til Boalth, Baadshaken, en mandag morgen. Det var saa sur og sort en mandag morgen som det bare kan være i Bergen paa hele jordens kreds, akkurat som den morgen da jeg sprang efter modgiften til far. Sønden-vind og valleslæt pisked mig i ansigtet; men jeg lod som jeg ikke merked det; jeg gik lige paa gutterne mine og hørte mig i alt det som jeg skulde fortælle. Hjemme havde vi en stor bog, — du har visst aldrig set saa stor en bog, Kristen — den var meget høiere end bibelen, maa du tro, og bredere ogsaa. Det var kongesagaerne, som gamle Jacob Aall havde oversat. Denne store bogen havde jeg læst op igjen og op igjen som barn; det var det morsomste jeg vidste. Og hele den sidste søndags eftermiddagen havde jeg siddet og bladet i den og plukket ud det aller morsomste — til gutterne, skjønner du. Jeg havde jo ligesom ingen at snakke med nu, da far var død — ingen andre end netop de gutterne. Jeg vilde begynde med at fortælle og fortælle, siden kunde vi tænke paa lekser. Det var nogen skrækkelig kjedelige leksebøger de havde den gangen, og nogenNorges historie havde de nu slet ikke. Gutterne havde ikke læst Aall, det var jeg ganske sto paa. For det var ikke saa mange som havde Aall. Men jeg havde ham indeni mig — hele den digre brede Aall. Jeg kjendte mig saa proppet. Jeg tror sandelig at jeg gik og smilte i valleslættet, og smilte gjorde jeg, da jeg lukked døren op og kom ind i stuen; for det var en ganske alminde-lig lav stue, ikke stor og luftig som skoleværelser nu til dags, men rigtig lummer og lugtende. Tynde talglys stod og graat nede i de skidne tinblakkerter. Ingen rullegardiner. Skolebordene havde de skaaret i, rent til plukfisk.

Men jeg tog tappen af Aall og lod staa til. Og der var saa stille, saa stille. Ja visst var det snille gutter dette, naar bare nogen var snill med dem; ja, de var rent ud beskedne, var de; de sad med øinene i bordet ligefrem. Af og til lofted en og anden hovedet og saa ligesom forundret paa mig.

Jeg havde vel siddet slig en halv times tid paa den store lærerstolen med Boalth, Baadshaken paa og snakket om Olav den hellige og solformørkelsen og slaget ved Stiklestad.

«Tror dere», sa jeg, «at dere som sidder her, er lige saa haardføre som disse gamle i sagaen ? De knydde ikke, de gutterne, hvor ondt det saa gjorde». — Og saa fortalte jeg om Tormod Kolbrunarskald.»«Det kan jeg», sa Kristen.

«Og da jeg saa siger, at Tormod Kolbrunar-skald trak pilen ud med hjertetrevlerne paa, er der sandelig en som skriger au.

«Hvem er det}» spør jeg.

«Det er Blo'maten». Og saa pegte de allesammen paa en tyk gut fra Skudeviken1.

«Hvorfor skriger du?» sa jeg.

«Han stak mig.»

Jeg gik ind imellem bordene; paa alle plad-ser laa der en bog opslaat. Du gjætter ikke hvad det var for en.»

«Aall?»

«Nei far. Hersleb. Herslebs bibelhistorie var det.»

«Er det bibelhistorie du har nuh> spurte jeg Blo'maten.»

«Vet ikkje.»

«Ved du ikke?»

«Va'kje det kristendommen Di snakked om?» sa han.

Det var bibelhistorien de havde læst paa, — de skulde have den i næste time med presten Daae. Det var derfor de havde siddet saa stille. Da de begyndte at stikke i Blo'maten, da var de færdig med bibelhistorien da, skjønner du.

1 I Skucleviken bodde dengang byens slagtere.Det kogte i mig; for jeg er egentlig hidsig, skal jeg sige dig; jeg gik frem og tilbage, frem og tilbage og knytted næverne.

«Ska'kje vi slukke tysene?» var der en som spurte.

«Hvorfor skal vi slukke lysene?»

«For Boalth blir saa galen, naar lysene brænder, og vi kan se alligevel.»

Det var akkurat saa vidt at den sure graa mandagen krøb ind igjennem vinduerne Jeg begyndte at slukke lysene med den ene lyse-saksen som fandtes; men gutterne spytted paa fingrene og gjorde lysesakser af dem. Uf, hvor det stinked af de rygende tanderne.

«Hvem var det saa som faldt i slaget ved Stiklestad?» sa jeg til Blo'maten.

«Farao.»

Da gav jeg ham en under øret, saa det rigtig skvulped i de tykke kinderne hans.

Det kvapp i klassen. Nu havde de set at jeg kunde slaa.

Jeg vilde ikke spørge mer. Jeg fortalte videre. De sad bommende stille og saa paa mig med rædde øine.

Endelig var der en som sa ganske sagte:

«Jomfru, han blør.»

«Hvem blor?»

«Blo'maten.»

«Hvorfor blør du?» sa jeg.«Kofor slog Z?z?» sa han.

Jeg skulde givet ham en ørefik til — og sigtet bedre. Men det var jo ikke derfor jeg var kommet, at de skulde faa endda mere pryl. Jeg betænkte mig. Og straks var de over mig. Straks var de oppe paa bænker og bord for at se. For de var akkurat som ulver, ser du; de maatte have snerten for snuten, ellers gik de paa.»

«Men hvorfor hedte han Blo'maten?»

«Jo, det hedte han, skal jeg sige dig, fordi hele fjæset hans var som en eneste mørkerød deig. Midt i denne deigen var der en tyk klump; det var næsen, og den var jeg kommet bort i, og nu drypped det ned i bibelhistorien over Farao, som om han skulde druknes en gang til i det røde hav. Men ikke Farao alene, maa du tro. Blo'maten havde flere bøger opslaat og sad og rokked med hovedet og styrte næsen akkurat som en havesprøite, for at hver bog kunde faa sit.

«Gaa ud i springen,» sa jeg. Selv turde jeg ikke gaa fra gutterne. Og saa gik han i store ringer, maa du vide, og opefter trapperne og nedefter trapperne, for at der kunde være rigtige blodveier som efter et saaret dyr, naar bestyreren kom. Det fik han rigtignok pryl for af herr Boalth, og herr Boalth viste mig med det samme, hvor man skulde slaa, naar det ikke skulde bløde.Men jeg fik bare væmtnelse for det. Jeg var jo ikke mere end et barn paa 18 aar. Jeg kunde ikke staa der og pryle med spanskror. Ansig-terne vaaged jeg ikke at røre. Og nu blev der leven, kan du tro, naar ulveungerne merked, at jeg slet ikke slog. Haa, haa! Ja, de kunde lige saa gjerne bidt og slitt i mit levende kjød, slig pinte de mig. De holdt visst prøver paa det ligesom paa teaterforestillinger. Hver nat laa jeg søvnløs i sengen og grued for hvad det nu skulde blive for en forestilling om morgenen. Først var det

naturligvis fødderne mine. De er jo lidt framifraa, ved du, eller agterud, hvad du vil. Og sad jeg ikke som spikret paa stolen, rørte jeg bare det aller bitterste paa mig, saa tramped de takten med fedtlærstøvlerne. Gik jeg over gangen i friminuterne, saa var hele skolen med. Og sang til. De havde fundet melodi til haltingen. Det var «Srninev af Norge det ^/^/gamle rige». Den er god til noget af hvert, den.

Om morgenen kunde ovnen være gloende rød, naar jeg kom, og ildtangen havde de havt inde paa varmen, og naar jeg saa tog i den, blev haanden bare en eneste brandvable. De skjød med vaade papirkuler efter hatten min paa væggen. Naar de kom ind fra frikvarteret havde de store sneballer med, som de smeldte i taget lige ovenfor den store lærstolen, saa detdrypped ned i hovedet mit, ligesom det gjør i snehytterne hos eskimoerne, har du kanske hørt.»

«Klaged du dem ikke?»

«Aa jo, jeg gjorde det et par ganger. Men slig som han prylte dem! Det var til at blive syg af. Og saa kom forældrene til mig og var grove, maa du vide. Spurte om jeg ikke kunde klare mig paa anden maade end at jeg enten skulde slaa gutterne saa blodet silte, eller lade Boalth gjøre det. Pryle var det eneste han kunde, det menneske. Pryle og gaa fallit; det havde han gjort et par ganger, og saa var han blit skolebestyrer.

Men jeg holdt ud. Jeg prøvde og prøvde med det gode. Jeg laante bøger, jeg fandt frem det fornøieligste, og saa kunde jeg holde dem fra mig en liden stund, som naar en kaster et stykke kjød i en ulveflok. Men altid var der en som kom indpaa igjen, og straks var hele den feige flokken efter mig.

Jeg holdt ud. Det var det første jeg var begyndt paa, og jeg vilde ikke give mig. Men saa tog far mig selv ud af skolen —»

Kristen stirred forfærdet paa hende: «Din

far!»

«Min far ja.»

«Men han var jo død.»

«Han var død. Men husker du hvorledes far døde ?»«Han suged halsesygen--»

«Han suged halsesygen i sig ja. Og det kom i alle aviserne, og i et blad som havde billeder, satte de portrættet hans. Det bladet fik jeg sendt. Det laa paa stolen foran sengen min om natten, og naar jeg slukked lyset og lukked øinene, saa kunde jeg sige ganske høit: «Den som kunde dø!» Slig pinte de mig.

En dag var der et lurveleven nede i det ene hjørne af klassen. Du maa ikke tro at de fniste og gniste slig som skolebørn gjør nu, naar de er uskikkelige. Nei, de lo høit, de la sig over bordet, de brolte.

Jeg saa nok at Blo'maten havde skikket en avis eller noget sligt, som han han havde havt pølser i — for han havde altid pølser med fra Skudeviken, Blo'maten, — dette indpaknings-papiret havde han skikket nedover; men jeg havde ikke turdet reise mig; jeg var rædd for «Sønner af Norge». Saa gik avisen, eller hvad det nu var, fra haand til haand, og hver gut den kom til, lo høit og kasted sig fremover og skjelte op paa mig, og lo og kasted sig fremover igjen; det var ligesom de sammenligned. Endelig reiste jeg mig; jeg kjendte at jeg var ganske bleg, og det blev med en gang blikkende stille. Da jeg gik nedover, var der ingen som tramped takten. Jeg rev avisen ud af haanden paa gutten som sad med den.Det var min far cle holdt paa med. De havde givet ham mustasjer af blæk, skaaret øinene ud, og sat et langt stykke til paa næsen.

Jeg løfted gutten op fra bænken med et eneste rykk; jeg slæpte ham henover gulvet et stykke. Han peb af rædsel nu, ulveungen.

Men inden i mig havde jeg et andet billede end det der med den lange næsen og de tomme øienhullerne. Jeg syntes det smilte til mig med det gode vemodige smilet. Jeg slap ungen. Han krøb hen paa sin plads. I det samme lukked den fallerte kjøbmanden paa døren og strakte det øverste af baadshaken ind. Jeg gav ham bare bladet, tog tøiet mit paa og gik. Ulene og hylene fulgte mig langt opover gaden. For nu var det hele flokken som blev pisket,

en efter en. Og de jamred sig, de som fik, og de som havde faat, og de som skulde faa.»NAADSENSBRØDET

OG

DET RØDE KORS

«Mere», sa Kristen. Øinene brændte. Tordenskjold saa det ikke. Hun var hed hun ogsaa. Det gik op for hende, mens hun sad der og fortalte ved barnesengen, at disse ulveungerne der nede i Vaskerelven, de havde nok egentlig jaget hende fra det som hun skulde have været i verden. Og hun lortalte videre. Hun fortalte om naadsensbrødet — for nu maatte hun jo tage det — hvor bittert det var. Bageren var en fin og god mand, som ikke vilde taale at hun stod i butiken og gjorde nytte, og bagerens kone var en simpel kone, som skjelte ti! naadsensbrødet, til hver mundfuld hun tog.

Og aarene gik langsomt, langsomt. Det var som dagene halted, de ogsaa. Hun sad i bagstuen bag den lille butik og broderte. Hun saa dem komme, fattige og rige. De kom fra ethjem, de gik til et hjem; de havde sit arbeide, og de kjøbte sit brød.

Saa var det at hun rømte en vinlernat. Bagerens døtre dansed paa ballet ved den franske basar; den snille manden stod i bageriet, den gjerrige konen hans sov i sin seng. Men Tordenskjold gik gjennem de stille gader forbi balsalen til fløtmandsbryggen1 ved Nyalmenningen2. Der var ingen molo den gangen, ingen kai. Baaden gynged høit og dybt paa de brede nordenvinds-bolger; og da hun la til ved Rotterdamer-skibet, blev hun løftet næsten helt op paa dækket med en gang. Hendes bryst gik som sjøerne, høit og dybt, høit og dybt. Melstøvet fra naadsens-brødet blev feiet væk.

Klokken ringte, det store dampskib gled ud i mørket, med vinden stik i stævn til at begynde med. Og Tordenskjold gik til Frankrig for at blive diakonisse under det røde kors. Hun havde jo fransk blod, hun havde slegt der nede. Kanske fandt hun den paa sotteseng og dødsleie. Hun vilde hjælpe andre nu. Hun kunde endnu huske, sa hun, at hun gik paa dækket og svelged mod-vinden og stanste af og til og saa hvor det hvide i sjøerne lyste i mørket, og satte hænderne mod

1 Fløtmand: færgemand.

2 Nyalmenningen, nu Holbergsalmenningen. Almen-ninger er brede gader som skiller de forskjellige bydeler.rælingen og løfled sig paa dem, og syntes de var saa uprøvet og saa sterke. — —

Hun fortalte om den store ridesalen med de tre hundred sengene. Hun fortalte om slag og nederlag og flugt, om soldater som var saaret, og som slæpte sig afsted, til de naadde jernbanen, med støvlerne fulde af blod; 0111 moren som gik i fire timer efter ambulancevognen og holdt sin søns sønderskudte fod mellem sine hænder; om febersyge som sprang op af sengen om natten og slos med hende. Det var let at puste i de store salene, det var godt at gaa der uden hvile, dag og nat; det var godt at kjende sig styrle-færdig; det var saa stolt en tanke, at døden var efter hende selv ogsaa, og at hun ligesom tog tag med ham, og at hun var glad, hvem der saa

vandt.--

Men Kristen sad opreist i sengen og skalv. Da ringte det paa portklokken. Tordenskjold gik frem og saa ud.

«Nu kommer din mor, Kristen», sa hun kort, og gik ud for at tage imod hende.

«Uf», sa gutten og sank tilbage paa puderne. «Hun kunde godt have ventet lidt.»I VINDUET

Fru Aabel havde været daarlig al den tid Kristen havde ligget der nede. Men saa længe han svæved mellem liv og død, vilde hun ikke give sig. Hun havde ikke en blund om nætterne, hun spiste ikke om dagen. Bare drak. Tørsted bestandig. Hun sjangled og hangled, men stram-med sig op den stunden Aabel var hjemme. Om natten, naar han sov den trætte mands rolige søvn, kunde han jo ikke se eller høre at hun kasted sig frem og tilbage paa sengen, stod op, gik igjennem alle stuer, la sig igjen og stod op igjen. Hun vilde ikke give sig. For der var noget hun vented paa. Hun maatte holde sig parat. Doktoren havde lovet hende, at hvis gutten maatte dø saa skulde hun slippe ind til ham.

Endelig kom budskabet, at al fare var over. Da blev hun vel glad. Men da orked hun heller ikke mere; hun maatte til sengs.

Det pleier jo at være saa, at naar en syg-dom er rigtig sterk, saa vinder den over alt andet. De som en holder af, de ligesom viger og blegner bort; den syge orker ikke at holde fast paa dem. Men den sterkeste sygdom kan ikke vinde paa en mors hjerte. Det er bare døden som kan det.

Jo mere det gik nedover med fru Aabel, des mere længted hun efter gutten. Og længselen gjorde igjen at det gik fortere nedover. Saa maatte de en dag lægge hende i sygehusets vogn og kjøre hende ned til ham. Og Tordenskjold løfted hende ud af vognen, som hun havde løftet Kristen. Hun var ikke videre tung, hun heller. Og hun blev lagt i sengen ved siden af hans. Og det smilte saa underlig og lykkelig, det lille magre ansigt, som var mongolsk og firkantet af naturen. Nu stod bare hjørnerne af firkanten igjen. Hun rakte sin haand ud mod gutten, og han tog den Sengene stod saa nær.

«Hvorledes har du det?» sa han. Men hans tanke var i Frankrig, og han brændte efter at komme til at fortælle.

«Aa, nu har jeg det rigtig godt,» sa hun.

«Det var det jeg sa; det er saa'nt flinkt sygehus dette; bare en kommer ind af døren her, saa blir en frisk.»

Hun laa længe med haanden i hans. Hun grunded paa noget. Han skjønte at han maatte vente lidt. Endelig vendte hun sig mod Torden-skjold: «Det var vel ikke muligt — jeg er saa grulig tørst.»

«Nu kommer jeg med det.»

Tordenskjold slæpte sig bortover gangen. «Jeg kan nok sige som gutten paa borgerskolen, jeg,» tænkte hun ved sig selv, «jeg er kastet ud.»

Ved vinduet til sygehusgaarden blev hun staaende. Der var en som hilste op. Det var en ung læge, som var forlovet med en af diakonisserne. «Blir ikke doktoren træt af at gaa og vente der i øsregnet?» — «Aa nei, det er godt at have nogen at vente paa.»

«Det er vel dét,» sa Tordenskjold og slæpte sig videre.

Men ved næste vindu stanste hun igjen. Det vendte mod baggaderne. Skingrende barnestemmer gneldred der nede fra. Hun lukked vinduet op, støtted armene mod vindusposten. Det mylred af børn, som ikke ænsed regnbygen, som roted i mulden, plasked i sølen, legte og lugged hverandre.

En liden fyr kasted en sten i panden paa en endnu mindre. Den smaa hvinte, men stanste med ett. For opover gaden kom der et helt op-tog. Først en gut paa 7—8 aar. Han jamred sagte og gik med bukserne paa armen. Det skidne sorte vand drypped af dem. Han var vel faldt i en af de mange søledammene, og nu havde han trukket bukserne af for bedre at tørke

Nordahl Rolfsen : Om «Tordenskjold» og Anne Scrinnc. 5dem. Ungdom fra alle gader videnom var stimlet sammen og fulgte, for at se hvorledes det vilde gaa, naar han kom hjem.

Udenfor et lidet liavegjærde satte han sig. Han vaaged ikke at gaa ind. Men alle de andre gutterne slog ring om gjærdet og stak hovederne mellem sprinklerne og straalte.

Ud fra det lille hus kom en kone farende

— lige fra vaskestampen. Med de vaade røde hænderne tog hun gutten som en pakke og bar ham ind. «Nu faar han,» sa gutterne. «Hun slipper at knappe ner,» var der en som sa; og saa lo de og hujed. Skrigene kom der inde fra, det ene hvassere end det andet. Og bag de smaa ruder mellem blomster og halvgardiner kunde Tordenskjold se den store røde haanden, hver gang den faldt til slag.

Slig var det her nede evig og altid. Sneser af børn som trængte til kjærlighed, og sneser af mødre som ingen havde, fordi de var trætte og sinte, og fordi hvert nyt barn var en ny trældom. Kunde Tordenskjold bare have strakt sine armer der ned og faat lov at løfte en eneste op til sig, hende med det store gule bustete haaiet, for

eksempel, og de skidne kinderne.

For nu havde hun jo ikke Kristen mere.

Han havde da næsten holdt af hende en stund, den gutten.

Og hun var ikke forvænt med dét.Mod dem som var farlig syge, var Tordenskjold, som for fortalt, bareømhed ogaarvaakenhed. Haanden var saa myg, og holdt ligevel saa fast, naar døden drog til den andre siden. Men naar de begyndte at komme sig, saa slap hun lige-som. Hun havde ikke taalmod nok til al den smaalige egenkjærlighed og klynk. Hun blev haardhændt. Hun havde jo set saa svære saar i sine dage; det blev hende for ynkeligt med al denne pipingen for det mindste naalestik. Saa fik hun da den tak for al sin møie, at nogen døde, og de kunde jo ikke giøre gjengjæld; andre levde, og de glemte i al den lange tiden de laa og kom sig, og havde de urimeligste ønsker, som hun ikke vilde opfylde; de glemte at de en gang havde havt et eneste, et stort ønske, ønsket om at faa leve, og at det ønske havde hun op-fyldt, saavidt det stod til hende.

— — Ungerne der nede blev ropt ind til grøden og sengen. Tordenskjold blev staaende i vinduet. Det var som hun ikke orked at flytte en fod. Hun var over de femti nu. Hun stod ikke i dette her saa mange aar til; hun maatte vel slutte engang med sygepleien. Og saa var det naadsensbrødet da.

Nu kimed klokken fra numer 11. Hun vaagned op. Hun halted ned i kjøkkenet efter rødvinen.ET TESTAMENTE

Fru Aabel havde aldrig faat brevene fra Kristen. Han havde jo nervefeber, og breve med nervefeber i blev ikke sendt ud i byen. Men lange Aabel havde jo været der nede paa syge-huset hver eneste dag og forhørt sig. Og altid hørte han om Tordenskjold og Kristen, og Kristen og Tordenskjold; de var ligesom ett, de to. «Tordenskjold sin gut» kaldte de ham. Og han kom saa lykkelig hjem med dette, lange Aabel; for det var jo saa deiligt, at Kristen havde fundet en ven. Og moren var ogsaa glad over det i begyndelsen. Men alt som hun blev sygere og sygere, saa kom der saa mange spørsmaal og plaged hende: Længtes han lige meget efter hende som hun efter ham? Børn husker saa kort. En kan lokke dem med gaver og historier. Kanske han slet ikke brydde sig om at komme hjem? Kanske han havde det lige godt der nede hos hende, diakonissen? Det kom saa vidt, at hun gjorde op med sig selv, at hvis han varden samme, akkurat den samme, hvis han klyn-ged sig til hende som han altid havde gjort, og til hende alene, saa var det meningen, at hun skulde leve. Men hvis han havde sluppet hende, saa skulde hun do-.

Og nu laa hun der ved siden af ham med hans haand i sin. Men ikke tog han hende om halsen, som hun havde ventet, ikke gav haanden hans et eneste lidet kjærligt tryk. Og aldrig saa snart var Tordenskjold ude af stuen, saa begyndte han at snakke om hende. Alt det, hun havde sagt og gjort fra første stund, skulde mamma høre. Og alt det der nede fra krigen, som var saa rasende kjækt. Og alt det om Boalth og bageren. Og han saa ikke at det gjorde hende ondt. Han spurte ikke efter far; han brydde sig ikke det mindste 0111 at vide hvorledes de havde det hjemme. Og hun glemte i sin angst, at slig var jo gutten bestandig. Sluge historier, og for-tælle dem til mamma igjen — han bestilte jo ikke andet.

Endelig sagtned ordstrømmen, blev langsommere og langsommere. Han sovned ind midt i en sætning.

Fru Aabel laa længe og saa paa det sovende barn. Den ene taaren bidde ikke den andre. Saa var det som hun med en gang fik det travlt, som om der ingen tid var at spilde. Hun ringte.Og Tordenskjold kom med rødvinen.

«Har De tid at sidde lidt hos mig?»

«Det er min bestilling, det. Ja da, jeg skal sidde hos Dem hele tiden.»

«Det blir ikke længe.»

«Saa.» Tordenskjold bøide sig ned over hende.

«Nei, det blir ganske kort.» Og det var ligesom travlheden kom over hende igjen, og med en gang slog hun armen om nakken paa Tordenskjold og trak hendes hoved ned til sig.

«Først maa jeg sige Dem noget.» Brystet gik; hun stred med graaten. Men armen slap ikke.

«Naa da!»

«Det er ikke saa let.»

«Vi har tiden for os.»

«Nei, det er det vi ikke har.»

Og med et rykk trak hun Tordenskjold nærmere og kyssed hende. «Tak for gutten min,» hvisked hun. I det samme sank haanden ned, hovedet faldt tilbage paa puden; hun graat saart og tungt. Tordenskjold stod en stund og saa paa. Saa lo hun saa smaat: «Nu skjønner jeg at folk takker saa lidet; naar det tar slig paa--»

«Uf, jeg er skinsyg paa Dem.»

«Se saa, nu er der sandelig nogen som er skinsyg paa mig ogsaa.»

«Lad mig--»«Vær saa god. Det er godt, det kommer ned, siger de her i Bergen, naar det styrtregner.»

Men den syge laa stille en liden stund; det var som hun endnu stred med sig selv. Saa vendte hun de indfaldne einene mod Tordenskjold. Hun var rolig, — det bare bævred om munden: «Hvem skal være om gutten naar jeg dør? — Ikke svar da, ikke svar. Lad mig.

Ja jeg har været en høne for den gutten lige fra den gangen han laa i vuggen oppe i Trondhjem, og jeg sprang paa bare ben i nat-kjole opover de kolde trapperne, hver gang han gav et kvæk. Endda vi havde passekone. Jeg var aldrig trygg.» Hun saa bort paa Kristen. «Aa ja, der er mange tanker med en slig liden gut. Det var ikke vel, at han skulde kunne tælle dem sammen. Men det faar nu være som det vil. Han har havt godt af det alligevel. Det kommer igjen i veksten indvendig, ser De, at han har havt det varmt i sin barndom. Men hvem skal nu være om ham, siger jeg? Leie-svende, staar der i skriften; leiesvende er de alle. Undtagen Aabel naturligvis. Aabel er saa god som han er lang til; men han har ikke lag. Og han sliter jo og slæper døgnet rundt — hvad tid skal han faa?

Det er ikke bare det første aaret, Tordenskjold, at et barn maa ligge i svøb. Hele barndommen opover maa det svøbes i et menneskessind som holder rigtig forfærdelig af det, i en kvindes sind. Andet nytter ikke. Det trænger til vare hænder og til moro og snak og prat langt opigjennem. Og det er saa faa som kan det De kan.»

«Gud forlade mig, tror jeg ikke De ligger og gjør testamente.»

«Nu gjør jeg testamente ja. Og det eneste jeg eier, det testamenterer jeg til Dem.»

Tordenskjold reiste sig hurtig.

«Hvad er det, De vil?»

«Stoppe munden paa Dem.»

Hun kom tilbage med termometret.

«De er træt, Tordenskjold, jeg kan godt se De er træt. Kunde De ikke hvile Dem hos os, hos Aabel og Kristen, mener jeg, og have det godt?»

«Naadsens brød?»

«Naadsens brød, er De gal! Styre huset, lage maden for dem, læse lekserne — —»

Graaden kom igjen, men dæmpet og sagte. Tordenskjold lod hende ligge slig en liden stund; saa stak hun resolut termometret ind.

«Saa, nu kan De ikke fantasere den stunden. Saa tager vi rigtig god is fra Svartediket og lægger om det skrøbelige hovedet, som snakker saa vakkert og saa tullet.»

Hun gjorde ishætten i stand.

Fru Aabel laa med termometret i munden.Svartediket ja, der havde hun holdt ham i haan-den i vinter, da han fik de nye skøiterne. Og han vilde aldrig gaa hjem, og de blev næsten alene, og det blev saa mørkt og svart, og fjeld-

knausen hang udover. Og nu var vaaren kommet, og isen var hugget op, og et par smaa stykker vilde de lægge paa hovedet hendes. Men det vilde ikke nytte.

Tordenskjold tog termometret ud og gik hen til vinduet «Pyt,» sa hun, «ikke værre!»

Fru Aabel spurte ikke efter graderne; hun var saa viss. «Aa, lov mig det, Tordenskjold!»

«Behøves ikke ny mor til den gutten, lænker jeg; hun er god nok, den han har.»

Men der var mange grader.

«Lov mig det.»

«Jeg maatte da først tænke paa det, ved jeg. Sov nu De, saa skal jeg tænke.»

«Kan jeg være sikker paa det?»

«Jeg skal tænke saa det knager efter.»

Fru Aabel lukked sine øine. Der var kommet fred over hende. Den ligned dødens.PAA VAGT

Snart sov hun. I den store lænestol mellem de to senger sad Tordenskjold.

Den første juleaften efter at hun havde mistet sin mor, havde hun fra den rige bageren i Bergen faat en billedbog — det var den af Kaa-lund og Lundbye. Der var en dødskudt vildand i den bogen. Den havde slæbt sig hen til ungerne som ingen ting skjønte. De rev med nebbet i de døde vingerne og ropte rap, rap, rap. Denne vildanden som flød paa vandet, var altid blit til hendes egen mor, som drukned. Nu da hun sad her mellem disse to sengene, kom billedet igjen. Hun var blit saa underlig. Der var ligesom lukket en dør op til noget som var langt langt borte. Hun husked at hun havde været en stridig og uartig unge, og at hun aldrig havde faat ris, endda moren var slig en kraftig sjæl. Hun husked at hun slos med brormand om aftenen, og at hendes mor sa: «Dere gjør mig saa lei, barn,» og gik ind og drev i denstore, kolde, belgmørke storstuen med havet og draugen udenfor. Tænk, saa lei havde de gjort hende, at hun heller vilde være der inde! Og de blev saa myge og snille med en gang, og ropte paa hende, og krøb op paa fanget hendes, naar hun kom ind igjen.--

Hun husked da de kom til Bergen, hvor enslig hun var. Hun husked at hun stod paa gaden og lydde efter farens hest, og sprang imod ham og fik kjøre hjem med ham. Hun husked at hun ikke vilde gaa i seng, før han havde sagt hende god nat; og naar han en sjelden gang var i selskab, saa gjemte hun sig for pigen; og saa gik han med den lille ganglampen og lyste under borde og sofaer og løfted hende frem og bar hende ind paa sengen, og vækked hende ikke haardt, og skjændte ikke naar hun vaagned paa hans arm.

Hun husked den natten da hun gik gjennem byen til Rotterdamer-baaden. Hun saa op mod de mørke husene, hvor alle mennesker sov. Naar de nu vaagned i morgen tidlig, saa vilde de jo høre dette, at hun var rømt paa en maade, og snakke lidt om det; men ikke et eneste menneske var der i alle disse husene, som brydde sig det allermindste om, enten hun kom eller gik.

Og nu skulde hun blive slig en vigtig person med en gang, kunde ikke undværes. Blev ud-nævnt til mor. Hm.Den var nok altfor magelig, den lænestolen. En blev saa varm og god og vel til mode, at en faldt rent hen i ørske. Hun reiste sig og hinked omkring og kjendte sig saa sterk igjen.

Og sommernatten blev dobbelt kort. Solen stod med en gang midt i ansigtet paa hende og la sig over de skjæve og snurrige husene nede paa Engen. Det var svært saa de blev godmodige og overgivne med en gang. Aa ja, naar en staar og graater og drypper i maaneds-

vis, saa--

Hun satte sig i vinduet i solstripen og lod sig steke og saa bort paa Kristens seng. Hun flytted ud paa Nordnes med ham; hun stod der i døren, naar han kom springende hjem om kvelden; hun gik ind med ham ved haanden, han snakked om de andre gutterne, mens han spiste; hun fulgte ham op paa kammerset; hun baded hans svedige ansigt og hals, og satte sig

paa sengkanten og fortalte.---

Solstripen naadde Kristens seng, den der nede paa sygehuset. Solen skinte ham i øien-laagene.

Tordenskjold reiste sig for at trække gardinet for. Men i det samme løfted gutten den høire haand og krammed og krammed over ansigtet, som 0111 han vilde stryge noget væk. Med ett sprang han midt ud paa gulvet og fægted med armene. «Det drypper af øinene mine!» ropte han; «det drypper af øinenemine. De har truffet mig; det er saa varmt; det er blod; det drypper, det drypper.»

Moren vaagned. Angsten for guttens liv tog hende igjen, feberen steg. Da overlægen kom paa sin morgenrunde, var de rent vilde begge to. Tordenskjold bar fru Aabel ind i stuen ved siden af, la hende i karret mellem Svartedikets is, løfted hende tilsengs der inde. Og mens hun endnu pusted efter taget, sa hun:

«Jeg faar nok skrifte, jeg.»

«Hvad er det for en synd De barbegaatda, Tordenskjold?»

«Jeg gaar i barndommen. Jeg har begaat den synd, jeg, overlæge, at først propper jeg ungen med alle de historier som han kan have værst af, og siden lader jeg dem være sammen og sludre, disse to, i over en halv time.»

«Gaa i seng med Dem, De.»

«Hvad sa overlægen?»

«Jeg sa, at De har ikke været i seng i seks dage. Nu gaar jeg efter afløsning.»

«Løs bare af. Men jeg blir.»

«Hvem kommanderer her?»

«Jeg,» sa hun haardt; «for det er jeg som har skylden; og det er jeg som faar gjøre det godt igjen. Mig bærer ingen ud, saa længe jeg har en eneste gnist af liv at sprælle irnod med.»

«Spøg ikke med det.»

«Ser jeg ud som jeg spøger ?»«Faar De nu gigtfeber--»

«Saa er det tredje gangen »

Overlægen gik. Af og til sendte han en diakonisse ind for at tage vagten; Tordenskjold føised dem alle ud. Saa lod han det bero. Nu rykked fienden frem, den stille, sterke, og vilde slaa to mennesker ned. Skulde nogen ta imod, maatte det være Tordenskjold.

Men de tre døgn som nu fulgte, var de strengeste Tordenskjold havde havt. Kristen var rolig. Han havde ingen kræfter til at rumstere med. Men moren kunde, naar natten kom og anfaldene var sværest, springe op, og saa var det at tage tag med hende og bære hende bort paa sengen igjen; og da skreg hun, saa de hørte hende paa alle stuerne rundt om: «Hjælp, hjælp, hun kvæler mig; hun vil tage gutten!» Da kunde den iskolde sved perle paa Tordenskjold. Og gik hun til vinduet for at puste, stod lange Aabel nedenfor og spurte hvad det var. Han vokste næsten helt ind i anden etage til hende. Hun fik ham til at gaa; men naar han kom til sin gadedør, vendte han igjen, og med sine uhyre skridt var han et øieblik efter nede ved sygehuset.SIDSTE VAAGENAT

Det var den tredje nat. Feberen blev hoiere og høiere baade hos mor og søn. Det var som de skulde følges. Overlægen havde bare ristet paa hovedet, da han var der om kvelden.

Tordenskjold stod paa terskelen mellem de to stuer. Hun havde netop havt et af sine brydetag med den syge mor. Sveden drypped af hende; hun anked sig sagte og vred sine hænder.

Her maatte gjøres noget. Her var for smel-tende hedt; vinduerne maatte op. Men de var jo oppe. Ja til læsiden. Op med dem som vender mod nord! Og nordenvinden kom, brød som et hav af luft ind i stuen. Der kan suse slige kulinger giennem Bergen ved midtsommer-tid — med vinterens kulde fra fjerne isberg. Gardinerne stod som spændte seil; lagenerne løfted sig; sveddraaberne tørked paa Tordenskjolds kinder, den isnende vind skar tvert

igjen-nem hende med en pludselig smerte.Hun rysted i de tynde bomuldsklær. Hun skulde havt et tørklæ ja. Men det var for langt at gaa. Hun turde ikke være ifra et øieblik. Fru Aabel var istand til at kaste sig bent paa gaden.

I timevis marsjerte Tordenskjold gjennem de to stuer. Tænderne klapred, det stak i lunge og ryg. Men det linded saa godt ligevel. Hun var paa post, paa vagt. Hun gjorde sin pligt, hun gjorde bod.

Da klokken var tre, kaldte fru Aabel paa hende. Stemmen var rolig, øiet var klart.

Og Kristen vaagned i det samme. Altid var det som de fulgtes begge, til død og til liv. Da Tordenskjold maalte temperaturen og holdt termometrene op mod dagen, var de sunket dybt. Da risled varmen som et hurtigt blodløb gjennem hele hendes legeme. Hun trodde det var glæden. Det var feberen. Hun havde gjort som sin far; hun havde draget sygdommen fra de andres legemer over i sit.

Lange Aabel patruljerte der nede naturligvis. Hun vifted til ham med den vaiende gardin og ropte, at nu stod det til liv. Det gik som et elektrisk stod igjennem ham. Han skræved i vei med rasende skridt. Men han kunde ikke løbe fra det. Tordenskjold saa paa hans ryg, mens den bares opover Engen paa de to lange stylter, hun saa paa ryggen hvorledes brystet gik.Alt kl. 6 var overlægen der. «Hvad er det nu igjen?» sa han.

«Det er noravinden», sa hun tørt. «Han har nu gjort det af med saa mangt et menneskeliv i sin tid; nu syntes han vel han skulde gjøre det lidt godt igjen, kan jeg tænke.

Og nu er jeg villig til at skifte vagt, jeg for min del.» Og hun halted bortover gangen og nynned høit: «Allons, enfants de la patrie».

«Den er god at gaa efter, den», sa hun, da hun kom ind paa diakonissernes stue. «Sandelig tror jeg ikke alle nationalsangene passer til at halte efter!»

Men paa post kom hun ikke niere. Med rivende fart og ulidelige smerter i alle ledemod herjed feberen hende. Da ottende dagen kom, var døden viss.

Aldrig saa snart havde Kristen set den nye diakonissen, saa begyndte han at spørge og grave, som han pleide: «Hvorfor er ikke Tordenskjold her?»

«Tordenskjold sover.»

Og da eftermiddagen kom: «Sover Tordenskjold endnu?»

«Ja, du kan vide at hun maa sove en stund, naar hun har vaakt saa længe.»

«Var det hun som vaakte inat?»

«Ja, det var hun som vaakte inat.»

«Skal hun vaake denne natten?»

«Nei, ikke denne natten.»

«Skal hun sove rundt, hun da?»

«Hun skal sove rundt ja.»

«Hvorfor er du saa alvorlig, naar du siger det?»

«Det er da ikke noget at le af, at Tordenskjold skal sove rundt?»

Og næste formiddag: «Sover hun endnu?»

«Nei, nu er hun vaaken.»

«Kommer hun her ind da?»

«Tordenskjold er visst ikke rigtig bra, du.»

Nu laa han stille i mange timer, og spurte ikke. Endelig kom det. Ud paa kvelden sa han: «Hvorfor blev mor og

jeg friske med en gang?»

«Tordenskjold siger at det er nordenvinden. For nordenvinden er kald, ka kant 'an kommer fra, ved du; og du og din mor, dere var saa forfærdelig varme, og da er kulden god.»

«Var Tordenskjold ogsaa saa forfærdelig varm?*

«Ikke saa varm.»

«Var kulden god for hende da?»

Slig spurte han og spurte den lange dag og den korte nat, naar han var vaaken. Og det hjalp ikke, at de hyssed paa ham og søgte at komme unda; han kom altid efter, langsomt og sikkert. Han bored og bored sig frem til det, at det var Tordenskjolds skyld, at han og hansmor levde, og nu skulde hun selv dø — for deres skyld. Han vidste ogsaa nøie, da den sidste stund nærmed sig. Han havde set det paa ansigterne, merket det paa svarene.

Det var om kvelden. Kristen havde lagt sig ind til væggen; han havde længe ligget som om han sov. Men han laa og hørte paa salmesangen fra Tordenskjolds stue. Diakonissen mente hun kunde gaa fra ham. Alle som kunde faa fri, var inde hos den dødssyge nu. Hun gik. Kristen krøb ud af sengen, sjangled bortover stuen, balte lidt med døren, men fik den op. Famled sig frem gjennem gangen, gik efter salmesangen til en anden dør som stod paa gløtt — kikked ind. Men indenfor stod diakonissen hans og blev forferdet og vilde bære ham ud. Nu først brød graaten løs, som han havde gjemt paa saa længe. Da reiste Tordenskjold sig, saa ham, strakte armene imod ham. Diakonissen stod raadvild. Men gutten skalv. Han maatte i seng. Tordenskjold blev siddende opret og stirred efter den hvide skjorten i den mørke korridor, til den blev borte som en prik. Saa sank hun tilbage paa puden og smilte.

Hendes sidste aandedrag blev fulgt af et barns bitre utrøstelige graat. Det skar gjennem lukkede dører og lange ganger: «Jeg vil ind, jeg vil ind, jeg vil ind til Tordenskjold!»ANNE SERINNE

ET BLAD AF DE UNÆVNTES SAGAGALEASEN

Vi bodde noksaa høit hjemme. Fra kjøkken-vinduet saa vi ud over hustagene i smugene og paa Strandgaden1, og mangen gang løfted Anne Serinne mig op paa kjøkkenbænken, for at jeg kunde se skibene komme indover Vaagen2 eller gaa til sjøs. Anne Serinne var enepige hjemme hos os.

Slig sad jeg en vaardag og saa paa en stor galeas, som stævned udover for en søndenvinds kuling; jeg kunde vel være fem aar den gang. Anne Serinne stod med korslagte armer og stirred, til den sidste seilflig var gjemt bag hustagene. Saa drev hun bortover kjøkkengulvet og pudsed med en gang næsen, saa det klirred i de smaa ruderne. «Fik du snue, Anne Serinne?» spurte jeg. Hun bare

1 Gade i Bergen.

2 Bergens havn.gik og bed sig i læben og svarte ikke. Jeg blev ved: «Anne Serinne, fik du snue?» Da løfted hun mig lempelig ned fra kjøkkenbænken. «Hys saanemann1, ikkje prate no, far! Gaa ut og spel deg du.» Og dermed skjøv hun mig sagte ud af kjøkkendøren.

Det var vel et aar efter, at jeg kom gaaende nedover den høie stentrappen til haven vor med Bergens Adresseavis i haanden. Adresseavisen var liden den gang, og havde mest dødsfald. Nede fra ildhuset hørte jeg Anne Serinne:

•En pige vandrede udi en have; til hende kom der en ung sjømand :

«Og vil du være

min hjertenskjære — —»»

Da jeg kom forbi ildhusdøren, ropte hun paa mig, — hun vilde se avisen. Hun stod just og vasked klær; hun tørked fingrene af i for-klæet og gav sig til at læse. Jeg satte mig paa en af de store stener i ildhuset og tænkte hun snart vilde begynde at synge igjen, for det var en lang lang vise, denne om sjømanden. Men istedet blev hun bleg, holdt paa at gaa forover, tog med begge hænder i den store stampen, og dagens Adresseavis daled ned i

sæbeskummet. Hun fisked den op, stabbed i træskoene bort i døren og la den i solskinnet. Saa satte hun sig

1 Saanematm, kjælenavn; egtl. min son, gutten ?nin.paa stenen ved siden af mig, med ansigtet i hænderne, og stønned sagte. Jeg la min barne-haand over hendes vaade arm: «Er du syg, Anne Serinne?» — «Hys, saanemann.» Slig sad vi begge længe. Af og til saa hun efter om Adresseavisen var tør. Endelig reiste hun sig. Jeg med. Hun la armen paa min skulder, stabbed bortover til avisen og tog den. «Mor venter», sa hun. «Skal jeg sige at du er syg?» — «Ikkje segje et steins ord»1, sa hun skarpt, og de sorte brynene rynked sig, «saa skal eg klippe for deg i kveld», sa hun mildere. Jeg gik baglængs bortover haven. Anne Serinne luted sig forover mod stampen og vilde tage fat; men hun maatte tage støttetag i kan terne. Taare efter taare randt ned over kinderne og ned i vasken. Da jeg havde været oppe med avisen, syntes jeg at jeg maatte gjøre noget. Jeg vidste jo rigtignok slet ikke hvad der feilte hende, jeg vidste ikke at hun havde mistet sin kjæreste, at det var han som for ud med galeasen for et aar siden, at han var forlist og druknet i Atlanterhavet, og at for-ældrene hans nu havde kundgjort hans død i Adresseavisen. De vidste ingen ting om forlovelsen. Det var bare mor, som kjendte til det, og mor havde fraraadt det. Mor mente at alle sjøfolk var letsindige, og likte ikke kjærester i

1 Et steins ord\ et eneste ord.dørene. Alt dette fik jeg høre mange aar efter. Men jeg syntes alligevel jeg maatte gjøre noget. Jeg seilte henover traleverket fra anden etage og gik nedover til ildhuset igjen. Nu var døren lukket. Jeg banked paa. «Det er bare jeg, Anne Serinne. Jeg vil bare sige det, at du behøver ikke at klippe noget. Jeg skal ikke sige det.» Men om kvelden, da mor og far og de andre børnene var hos mormor, sad Anne Serinne og klipped for mig alligevel: dyr og damer og blomster og store plankegjærder rundt om.

Jeg laa inde i bagstuen hos mor og far den gangen. Derfor vaagned jeg, da de kom hjem fra mormor, og blev liggende stille vaaken og tænkte paa Anne Serinne. Og lyset blev slukket, og mor og far sov. Men ude fra kjøkkenet hørte jeg ligesom én anke og vaande sig. Jeg kunde ikke faa sove. Det var mørkt, og jeg var rædd. Men jeg var ogsaa stolt, fordi jeg ikke havde sagt nogen ting til far og mor.

Min seng stod lige ved kjøkkendøren. Jeg listed mig ud og famled mig paa de bare ben bort til bænken, hvor Anne Serinne laa. Det var begende sort inde i den kjøkkenbænken; men jeg kaved og kaved med hænderne i mørket, indtil de med en gang tørned mod Anne Serinnes taarevaade kind. «Anne Serinne», hvisked jeg. Hun for op. «Men saanemann, er du forstyrret?» — «Jeg skal sige dig noget, AnneSerinne», hvisked jeg igjen, «hvor er det det gjør saa ondt?» Hun trak mig ind under teppet, for at jeg ikke skulde staa og fryse paa det kolde kjøkkengulv, og da syntes hun vel det var godt at faa sige det til et eneste menneske, selv om det var et seks-aars barn. «Han er død», hvisked hun. «Hvem?» — «Han som for med galeasen.»

— «Hvorfor vil du ikke sige det til mor?» — «Mor likte han ikkje», hiksted hun sagte, «og eg holder jo af mor ogsaa, ser du, saanemann. Men hvissom atte mor sa saa møkke som et eneste forkrænkeligt ord om han, saa maatte eg segje meg op, og det er eg ikkje god for heller.» Men inde i den døvende luft i kjøkkenbænken tog barnesøvnen mig. Om morgenen vaagned jeg i min egen seng.„TIL BORGES" TIL DEN 17de MAI

Der er to maader at tage sorgen paa. Der er nogen som blir lei paa alle mennesker og bitre og lægger hænderne i fanget og vil ikke tage sig nogen ting til. Andre synes at arbeide gjør godt, og kan ikke faa nok af det. Og fordi de selv har havt sorg, og ved hvad det vil sige, vil de gjerne hjælpe alle som har det ondt. Slig var Anne Serinne. Altid kom der noget uventet godt ud af vor barnesorg, naar hun fik tag i den, og det fik hun altid; for selv om hun ikke saa den sorte stripen efter taarerne, saa vidste hun alligevel bestandig naar der var noget i veien. Jeg husker det nok alt sammen, men jeg tør ikke regne det op. Bare et par ting. Først var det nu den gangen jeg havde spillet «til borges» til 17de mai1. Det var en stor gut,

1 17de mai feires i Bergen med store festlig-heder. Det er børnenes største festdag. «Til borges» til den 17de mai: paa kredit — at betale den 17de mai.meget større end jeg, som havde lokket mig til det. Vi spilled klink om smaa kræmmerhus med brystsukker, som var almindelige den gangen. De kosted to skilling stykket. Vi begyndte tidlig i april, og jeg havde tabt syv kræmmerhus til om kvelden den 16de mai. Da var jeg vel lei. Ellers var jo 16de mai næsten den bedste dag i aaret, slig glæded jeg mig til den 17de. Men nu skulde jeg ud med de fire skilling jeg pleide at faa til mellemmad og til gotter, og endda skyldte jeg fem kræmmerhus. Men den 16de om

eftermiddagen kom Anne Serinne forbi der vi stod og spilte; det var i den lille muldbakken ovenfor stentrappen. Hun maa vel have hørt et ord, for om kvelden, da vi stod i det sidste spillet med en hel flok gutter omkring, kom hun opover trappen med syv tunge kobbertoskillinger og la dem i haanden paa ham som havde vundet. Men saa la hun til: «Det er ikkje for det, at du skulde have pengene, din knebel, men det er for at saanemann her ikkje skal skylde nokke menneske nokke; han skal ikkje spelle fallit, saa liten han er. Og saa er det bedst du faar det som eg skylder deg med det samme, du din lange pinsternakel, som gaar og lokker smaabarn til sligt.» Og dermed rund-juled hun ham, saa kobberskillingerne dansed nedefter trappen, og alt i ett skreg han, rasende af skam og harme: «Eg vil ikkje ha di.» AnneSerinne slap ham omsider. «Saa kan de andre gutterne ta hver sin toskilling», sa hun; «saanemann skal betale.» Og mens gutterne krabbed og grov og klorte efter toskillingerne, gik Anne Serinne langsomt nedefter den store stentrappen med mig ved haanden. Men da vi var kommet paa det nederste trinnet, ropte de efter os: «Hurra for Anne Serinne, hurra for den 17de mai, hurra—a—a—a—a!»FRIMANN

Vi havde en regnelærer som hedte Frimann. Han var fælt streng og fælt flink, og jeg regned næsten altid galt. Da slog han mig med spanskrøret over fingertuppene eller satte mig op borte ved væggen, og i de oprakte hænderne maatte jeg holde tavlen med den gale facit. Slig kunde jeg blive staaende hele regnetimen, og hvis de trætte barnearmer vilde til at synke eller skubbe sig bort paa ansigtet for at skyve en taare væk, saa fik de straks et rapp, saa de spratt op igjen. En eftermiddag jeg kom hjem fra en slig regnetime, vilde jeg ikke røre røke-laks-strimmelen, som Anne Serinne havde gjemt til mig. Anne Serinne var svært smaatærende, og gjemte altid bort det bedste af maden sin til os gutter. Vi var sultne bestandig. Men da jeg nu lod strimmelen staa, for første gang i mit liv, spurte Anne Serinne om jeg var syg. Jeg svarte at det var Frimann som tærte paa mig,og saa fortalte jeg om alle regnestykkerne og alle ubarmhjertighederne hans. I det samme stak mor hovedet ind i kjøkkenet. «Her er bud fra kommandøren, Anne Serinne, om du vilde komme og hjælpe til i kveld. Han skal have herrebesøg. — Jeg skal koge grøden», sa mor.

Kommandøren var min onkel, han havde en stor gutteskole, og det var i den skole jeg gik; men han var ogsaa kommandør ved borger-væbningen.

Da mor var gaat ud, satte Anne Serinne røkelaks-strimmelen ind i kjøkkenskabet igjen og smilte. «•Det er det gode med røkelaks», sa hun, «at han holder seg; og du skal nok snart faa madlyst igjen, det skal eg være mand for.» Og mens hun pynted sig og tog byklær og by-kappe paa, blev jeg ved at fortælle om Frimann. Da hun var færdig og gik, nikked hun, som om hun vilde sige: «No kan eg han.»

Men hvad der forefaldt hos kommandøren, har han selv siden fortalt. For kommandøren var en mand som kunde fortælle og som vilde fortælle. Da Anne Serinne havde været paa torvet og kjøbt fisk, lukked hun paa døren til kontoret og spurte om kommandøren vilde være saa snill at komme ud i kjøkkenet og se paa torskene. Han gjorde saa. Han tog maal af hovederne deres, han strøg dem kjærlig nedover ryggen, han kneb i dem. «Storartet!»ropte han; «Anne Serinne, du er i sandhed en mester. Jeg vil sige saa stort et ord, slig torsk har ikke været indenfor min terskel.» Anne Serinne skar hovederne af, og kommandøren tog i dørklinken for at gaa. Da løfted hun øinene fra fiskebrettet og saa granskende paa ham.

«Ta de’ ikkje fortrytelig op, herr kommandør, men e’ ikkje Di gudfar til skrapekaken vores der hjemme?»

«Johan Nordahl? Hvad er det med ham?»

«Han æter ikkje røkelaks.»

Kommandøren lo. Men Anne Serinne rev med et tykk leveren ud af den ene torsken.

«Og saa lyger han», sa hun hvasst.

«Lyger min gudsøn, siger du? Det har jeg aldrig merket.»

«Ikkje eg heller», sa Anne Serinne, «før i ettermiddag.»

Og mens Anne Serinne skar torskene op, la hun Frimann frem for kommandøren, slig som hun havde ham fra mig. Og da hun var færdig, gik hun imod ham med fiskekniven i den blodige haand.

«Kem tror kommandøren han har det etter?»

«Hvad for en lian, min ven?»

«Gutten; baade faren og moren er jo sand-færdige folk?»

«Ja, du kan saa sige.»

«Og løgn maa det jo være, for det ved jo alle, at kommandøren sin skule er den bedste i byen, og den som segjer til borgerne: venstre om, saa gjør de venstre om, og: høire om, saa gjør de høire om, han kunde vel sagtens faa skik paa slig en frikar eller Frimann, ka de' no e' han heter, hvissom at det ikkje var løgn.»

Dermed gik hun hen og vasked sine hænder. Kommandøren sa ingen ting. Han bare stod og saa paa hende, der hun kneiste med kappen, som om hun vilde sige: nu havde hun gjort sit, nu fik han gjøre resten. Og han tænkte paa, at det kanske var sandt, hvad folk mumled om, at Anne Serinne var af høiere byrd end hun selv vidste; hun havde ialfald et ædelt sind. Ellers var det ikke saa greit, dette med Frimann. For Frimann var en udmerket flink regnelærer, og kommandørens skole var en handelsskole.

Men torsken gjorde stor lykke, da den kom paa bordet, hvid og fast og kruset som den var og akkurat passe saltet. Og da saa ryperne kom, vidunderlig baset og brunet i rømme1 og smør, slig som bare Anne Serinne kunde gjøre det, da blev der ropt: «Anne Serinne frem! Anne Serinne! Anne Serinne!» Og da døren til kjøkkenet ikke vilde gaa op, reiste kommandøren sig og gik ud og hented hende. Og han

1 Rømme: sur fløde.

førte hende frem ved haanden i høitidelig parade-marsj. Det havde han nu fra mønstringerne nede paa Engen.1

Men Anne Serinne mønstred nok ogsaa paa sin vis. Hun saa med de sorte øine udover bordet. Jo, der sad han, Frimann. Han sad og hugged i et stort rypebryst.

Men kommandøren løfted sit glas og talte for Anne Serinne. Han vilde mindes, sa han, Biskop Johan Nordahl Bruns ord:

«Den tjener som med troskab gjør vor vilje,

er et klenodie, et lem af vor familie.»

Alle maatte bort og drikke med hende. Hun klinked med den ene efter den andre, værdig og vakker, som om hun var vertinden selv. Men da Frimann nærmed sig, satte hun glasset paa bordet og vendte sig mod kjøkkendøren.

«Du skal klinke med Frimann», ropte kommandøren, «du skal drikke med alle.»

Da vendte hun sig igjen og saa først fast paa kommandøren, siden paa Frimann. Derpaa sænked hun øinene og sa:

«Eg tør ikkje mere.»

«Aa tøv —»

Hun løfted øiet igjen. «Kommandøren ska' kje nøde meg til det der.»

1 Engen-, stor aaben plads i Bergen, hvor soldater og borgere ekserserte.

Og saa gik hun. Hun havde sagt det slig, at bare kommandøren forstod det; og han forstod det til gagns, og det tog hans varme hjerte. Men kommandøren var ogsaa en mand som var vant til at belægge sine ord. Og da gjesterne var kommet til ro igjen, holdt han en tale for Frimann. Han roste ham som en uamerket lærer, streng, men retfærdig, og han fortalte med stort lune alle de sagn som gik om hans streng-hed, netop alt det som han havde hørt af Anne Serinne, mens hun skar op fisken, og der blev latter og jubel; ingen trodde paa dette, undtagen Frimann, som vidste at det var sandt. Men kommandøren slutted saa: «Hvis nogen vilde undersøge disse sagn, mine venner, saa vilde han visselig finde, at de var digt og tant. Men jeg undersøger dem ikke. Jeg stoler paa Frimann. Frimanns skaal!» Og mens alle ropte Frimanns navn, gik kommandøren bort til ham. Han stod saa, at han vendte ryggen til gjesterne, mens de stødte

glassene mod hverandre. Frimann var ikke ganske stø paa haanden. «Jeg stoler paa Dem», gjentog kommandøren. Men saa blev der en liden stilhed, hvor bare kommandørens hvasse smaa blaa øine talte. Og de sa: «Gjør det ikke oftere. Vogt Dem!»

Frimann spiste af multerne, han maatte jo pise. Men de faldt som kuler i halsen paa ham.Denne post paa kommandørens skole var hans halve levebrød.

Frimann misted det ikke, og vi misted ikke ham. Men jeg misted heller ikke oftere mad-lysten for hans skyld. Og det kunde jeg takke Anne Serinne for.SURMELKEGUTTEN

Men Anne Serinne tænkte ikke bare paa de smaa. Hun havde ogsaa et aarvaakent øie med de store der hjemme, med far og mor.

Og hvor har hun ikke hjulpet mor i de tyve aar hun tjente hende, hjulpet hende i det svære regnestykke: 500 speciedaler om aaret og 5 barn, hjulpet hende med sin utrolige nøisom-hed og sparsomhed og omtanke. Hvor har hun ikke hygget om far i smaa ting, — kjæmpet for ham i store. Hjemme i Bergen havde vi saltet smaasild 0111 mandagen, lutefisk om tirsdagen, fersk fisk om onsdagen, plukfisk om torsdagen, persefisk om fredagen, fersk fisk om lørdagen, og kjød om søndagen, mest spædkalv. Paa de store helligdage var det fiskepudding af sei eller lyr.

Anne Serinne saa at det gik ind paa far med al denne saltvandsfisken, og hun vidste at han var forferdelig glad i ørret. Hun havde prøvet sig for hos mor nogen ganger, men morliavde bare ristet paa hovedet. Ørreten var mindst en tredjepart saa dyr som saltvandsfisk. Anne Serinne grunded paa dette et aar eller to, saa bestemte hun sig til at opdrage en fersk-vandsfisker for vort behov. Det gik saaledes til. Den lange surmelkegutten1 sad i kjøkkenet og fik dampet af den gjennemvaade vadmelskuften sin. Han drak, som han pleide, halvdelen af Anne Serinnes kaffe og spiste den ene af hendes brødskiver. Da forefaldt følgende samtale:

Anne Serinne: »DuAnfinn, er der ikkje en elv der oppe paa Midttun?»

Surmelkegutten: «Jau, da’ va vel so da’.»

Anne Serinne: «Er der fisk i den elven?»

Surmelkegutten: «Veit ikkje.»

Anne Serinne: «Veit du ikkje 0111 der er fisk i den elven som gaar lige udenfor vindøgene2 dine?»

Surmelkegutten: «Hev ikkje prova.»

Anne Serinne: «Kofor ikkje?»

Surmelkegutten: «Hev ikkje trova.»

Anne Serinne: «Kan ikkje din lange sirav3 skjære deg en older?»

Surmelkegutten: «Me hev ikkje older paa Midttun.»

1 I Bergen havde man ofte en melkemand som kom med sur melk, og en som kom med sød.

2 Vindøgene: vinduerne.

3 Sirav: giraf.Næste gang han kom der, havde hun kjøbt en fiskestang til ham, og baade fluer og angler. «Se der, der hev du trova, no kan du prova. Nu er du so god, at du gaar opefter hele elven, saa lang som hun er. Og kommer du ikkje med erret til meg om lørdag, saa aldrig mere en svartedroppe i mit eller mor sit hus, nu vet du det.»

Men surmelkegutten kom med ørret om lørdagen, og mangen en god lørdag siden den tid. Og mor havde ingen indvendinger at gjøre for Anne Serinne havde fra første stund sluttet den akkord med Anfinn: «Al ørret du faar, kommer du med til meg, og det skal være til dagens saltvandspris.»FAR KOLDRØGER

Men ørreten var ikke det eneste far kunde takke Anne Serinne for.

Det var bortimod julen. Far kotn hjem klokken seks om kvelden, som han pleide, tændte sin pibe og satte sig i den store stolen. Men han kunde lade piben gaa ud igjen og sidde lange stunder og koldrøge, til Anne Serinne kom gaaende gjennem stuen og stanste foran ham: «Vet far at han ikkje har fyr i pipen?» Da vaagned han ligesom op. «Tak, Anne Serinne.» Anne Serinne strøg en fyrstikke af, tændte piben, myste lidt med øinene og gik videre.

Men det som fik far til at koldrøge, var næringssorger. Han havde haabet at faa tillæg paa lø-nnen til jul, men det blev nok ikke før-end næste nytaar. Han maatte snart henvende sig til nogen. Og det faldt saa tungt. Han gik sine venner igjennem i tankerne, de som kunde hjælpe. Han tog et par halvfremmede rigmænd med. Han gik til hver enkelt i tanken. —Han saa hvorledes deres ansigter skifted, naar han kom med sit egentlige erende. Og hver kveld, naar han reiste sig fra den store stolen, var det med et suk som sa: «Jeg er ikke god for det.»

Men ude i kjøkkenbænken var der ogsaa en som grunded, og hun havde lovet sig selv, at far skulde ikke koldrøge helgen over. Juleaften kom. Det var fars fødselsdag, — den største høitidsdag i vort hus. Tidlig om morgenen ved lampelys blev der spist frokost, en overdaadig frokost med julekage og nagelkjød og hollandsk ost og myge rugkavringer. Den nærmeste familie var gjester. Og saa huslægen, fars gamle skolekamerat, byens første læge, en gammel ungkar. Han kom ellers aldrig undtagen i sygdom. Men juleaftens morgen var han og gratulerte og fik myge rugkavringer, det var fast takst, — og spiste fortræffeligt.

«Er det ikke latterligt?» sa han, «myge rugkavringer er det bedste jeg faar; og saa har jeg aldrig tiltag til at bestille dem.» For myge rugkavringer, det er kavringer før de blir kavringer, før de faar den skarpe skorpen paa. Og de var ikke i handelen. De maatte bestilles aftenen før. — Men far spiste ikke mere end en halv myg rugkavring den morgenen.

Klokken blev ni, far var gaat i banken, doktoren steg langsomt opover den høie stentrappenog satte sig i giggen, som havde ventet oppe paa gaden hele tiden. Han lod gamle Hans kjøre, og sad med armene i kors, mægtig og værdig. Men han var ikke kommet længere end til smuget indenfor almenningen1, saa maatte han stanse. For op ad smuget dukked Anne Serinne. Hun havde ventet ham der. Doktoren syntes godt om Anne Serinne. Han pleide ellers at sige, at tjenestepiger var nogen asener, som ikke kunde taale et knappenaalsstik uden at stortute; men han havde maattet sande noget andet, den gang han skar den store brandbylden i nakken paa Anne Serinne. Hun knydde ikke. Og saa det som han aldrig kunde glemme: Lige før operationen, da doktoren stod der med op-brettede ærmer, som en slagter, og vaskevands-bollen færdig, kommer Anne Serinne ind med vinkaraffel og glas. «Eg vidste ikkje om doktoren kunde trænge at styrke sine indvendige deler, før han begyndte med skjæringen,» siger hun rolig og sætter sig og klær kjolelivet af.

Nu stod altsaa Anne Serinne der i smuget og spurte om doktoren ikke kunde styre selv. Gamle Hans maatte da gaa af og gaa i forveien indover gaden.

«Saa du vil tale med mig, Anne Serinne?»

1 Alviennittk: bred gade eller plads.«Eg vilde bare vite ka doktoren synes om far.»

«Din husbond, min ven?»

«Ja vel.»

«Er han ikke sundheden selv?»

«Doktoren skulde se bedre efter.»

«Ja saa.» Han rynked de svære rødlige graasprængte bryn.

»Og gi ham nokke ind at sove paa. Far har ikkje sovet skikkelig paa to vikker1.»

«Og hvad skulde der feile ham, tror du?»

Anne Serinne stod og pilled ved skjækerne. «Sygdommen er ikkje utaf de almindelige,» sa hun sagte.

«Saa.»

«For resten, det er no som en tar det.»

«Gaadefuld, høistærede, meget gaadefuld.->

«Vorherre har ladt doktoren gaa fri. Men Vorherre vet no altid ka han gjør. Den som ingenting har paa den ene baugen, han faar des mere paa den andre.»

»Tør jeg spørge, hvad jeg ikke har paa den ene baugen?»

«Kaane og barn.»

«Og hvad jeg har paa den andre?»

Hun tied.

«Du faar snakke tydeligere, Anne Serinne.»

1 Vikke: uge.«Eg snakker ikkje tydeligere.»

«Trænges heller ikke.»

Doktorens øine var næsten dugget under de rødlige bryn. Han tog svepen. «Glædelig jul, Anne Serinne,» nikked han.

«Ja, Gud give det for os alle.»

«Det gjør han nok, skal du se.»

Anne Serinne la haanden paa giggen. «De' er ikkje nødigt, at doktoren snakker til nokken om at eg har stanset giggen idag.»

«Nei naturligvis,» sa han.

Men det var jo netop det han glæded sig til; han var blit saa juleglad med en gang, den gamle peppersvend, og det var Anne Serinnes skyld. Han smilte, gav hesten et rapp, og giggen rulled af sted. Da gjorde Anne Serinne et par sprang, la haanden over tømmerne og stanste den.

«Hvis doktoren siger et ord om dette,» sa hun myndig, «saa jager I meg af en god tjeneste.

Tror I, at far vil beholde meg, naar han hører, at eg gaar og skvadronerer i smauene1?»

Doktoren rakte hende sin haand: «Mit æresord, skjønne dame.»

Men om aftenen kom han hjem til os.

Han havde lagt merke til om morgenen, sa han, at fars appetit ikke var som den skulde

1 Smau: smug.være. Det var vel den velsignede kontormaven igjen, som han aldrig passed ordentlig paa.

Og saa trak han ham ind i bagstuen. ---

Det var den eneste juleaften doktoren var hos os om kvelden. Og det er den lyseste jul jeg kan mindes. Far slap at koldrøge.PAA LANDJORDEN

Da vi vokste til, maatte mor og far tage fremmede gutter i huset, og tjenesten blev for tung for Anne Serinne, som var blit noksaa daar-lig af al den trækken i ildhuset og i kjøkkenbænken. Hun maatte sige sig op, og vi saa hende sjelden, tilbageholdende og fintfølende som hun var.

Kvelden før jeg reiste til Kristiania for at blive student, var jeg inde hvor hun tjente, og sa hende farvel. Da tog hun op af den blaa kisten en liden heklet pung. «Slit han med helsen», sa hun.

«Han er heklet til fremmede lande. Og hver gang du ser paa 'an —» «Saa skal jeg tænke paa dig.» — «Nei, saa tænk paa din far, saanemann, og brug ikkje for mange penger.»

Et halvt aar efter stod jeg ved min fars baare. Den velsignede kontormaven var blit hans død. Op igjennem kjøkkentrappen kom Anne Serinne langsomt og stønnende. Hun havdeen liden krans med fra urtepotterne i pigekammeret. «Det er saa usselt», sa hun; «men det er vintertid.» Vi la kransen paa fars bryst. Anne Serinne strøg med sin ru haand over hans høie pande: «Han som er husbond over os alle, være far naadig, saa visst som far var en god husbond mod meg.»

Men da kyssed mor hende.

Anne Serinne blev staaende længe og se paa ham som laa der festlig smykket af kjærlige hænder. Saa sa hun stille og troværdig: «En ting skal vi takke Vorherre for, madam: at far fik dø paa landjorden.»